г. Фрунзе
ул. Библиотечная 15
Книгохранилищу Гос. биб-ки
СССР им. В. И. Ленина

Массо а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серлло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 24 ДЕКАБРЬ, 1983 ШУ ◆ № 154 (6876). ◆ Мах 3 кеп.

Пхийтта шу дальнад коммунистка Османова Хьава Баудиновнас Аргунерчу «Пищемаш» яхачу заводе болх бу. Хlинца из нерте латт токарий-револьверщикий бригада коллективан. Балха задание массаза а графикал хьалха кхочушдо Х. Османовас куьйгалла дечу бригадера токарийша. Цар кийчъйо деталаш массаза а ОТК тIедхьожамза дикка тIама доцуш тIехдина хуьл.

Нах шийна тIехьабаха хаам а, бригада кьахьегам дика вIаштIехьбалха карагIдоалла а, коллективан борт тоабеш а, дисциплина чIоагIа лоаттаеш а хиларах тарре коммунисташа цеха парторганизацина нерта а оттаяй из, хIинца завода партбюро секретаря заместитель а я из. Цу тIаро харжанай из хIинца зурт нолча областной партийни конференце делегатана а.

СУРТА ТIА: Х. Б. Османова.
З. БАТЧАЕВА сурт.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюрос оргIанарча заседане йийцар «Юкъара дешар хьехача а профессиональни а школана форма яра нерттерча лоастамий» проект. Парте Центральни Комитета комиссо хьачуенна, КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума указаней ларда тIа республикански а моттигашкарча а партийни органий, министерствай, ведомствай, цIнлвди учреждений, хьехархой, опыт йолча методистий предложенеш терйил а еш, оттабйй из проект. Анализ а къ, терявис йийлй августовски хьехархой конференцей материалаш, целайоазон выступленеш, КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совете, газетий а журналий а редакцешка иха къахьегамхой письмаш.

Политбюрос белгалдаьккхар, юкъара дешар хьехача а профессиональни а школана реформа ярца, цун болх динале нердача боарам тIа баккхарца дувладенна гIулакхаш дегIаена социалистически общество оргIайоаккхаш тоалра парте а пачхахьалкхено а дечох дIакъоастаде йиш йоаца дакъа санна лархIа дезаш хиннр. Реформа дешаш хIара дезала, беррнгача къахьегамхой хьаштанна кхоачилга а хIальта мехка экономически ниЗ духовни потенциали дIахо айяра, нерда саг хьакхеллара принципиальни лоархIам болаш йолта теркал а деш. КПСС ЦК Политбюрос «Юкъарча дешара а профессиональни а школа нерттерча лоастамий» проект деррнгача халкъага кхийтара непатохар нийса лаьрхIад КПСС ЦК Политбюрос. Моттигашкарча партийни комитеташта тIадилхьад гражданашкара а къахьегама коллективашкара а проекта хьакъехьа мел йоагIача предложенеш замечанеш чIоагIа учет яр Iалашделга.

КПСС ЦК Политбюро заседане йийца а йийца, могаьй 1986—2000 шерашка халкъа эша товараш хьадара а бахача наха гIулакхаш дара а комплексни программа кийчъелга вIаштIехьдаьккхарах йоле предложенеш. Из программа декхарийла л бахеча наха тIа-тIа дукха гIа эша товараш а гIулакхаш а дара лоархIамегIара декхараш кхоачашдара наькъаш белгалде. Программа тIа белгалдергда халкъа эша товараш хьадеча доакъой материально - технически база лерргIа чIоагIъелга, къахьегамхошта торгови, бытови, коммунальни, транспортни, туристски иккъча тайпара гIулакхаш дара боарам лакхбелгеи уж дикагIа вIаштIехьдоахилгеи, смежни доакъой лоархIам белгалбаьб. Товараш арахецилга а гIулакхаш делга а снхагIа дегIадоаладара, цар ассортимент шеръяра а уж дикагIа хилийтара а хьалхара министерствай, ведомствай, предприятей, организацей бехктокхам чIоагIбера а экономически безам совбаьккхара а тIадерзадаьча гIулакхий система кийчъе лерхI. Уж дешаш къестадеча къаьстта моттиг кхоач халкъа депутатий моттигашкарча Советашнеи цар кулгалдеча органашнеи.

1986 — 1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца йолча хан - юкъа а СССР экономически социальни дегIайоалара Керттерча лоастамий даьнъа хургда комплексни программах, цул нерттера хьонхамаш юкъехьехурга дола доагI-доагIача шерашта йолча планий проекташта.

Республикански профсоюзни комсомольски организаца цхьана союзни республикей Компартей ЦК-шта а Министрий Советашта а тIадиллад хIара союзни республика территоре тIарча боахамга хьежжа товараш арахецара а гIулакхаш дара а система дегIанкулара программаш кийчъелга Iалашдар, автономни республикашта, крайшта, областашта, районашта дола хьокхамаш хьакъоаста а деш.

Советски Союзан Индеи юкъера традицнони доттагIлеи бувзамаш дегIадоаладара КПСС ЦК Политбюро заседане дийцар уж бувзамаш дIахо кIоаргдара тIадерзадаь хоадам болаш дола дешаш.

Белгалдаьккхад, политически, экономически, культурни, иккъча доакъошка, тIема кхераи дIабаккхара, азиатски континенте а ерригача планета тIа а машар хилийтара тIехьарча къахьегамий мела юкъера вIаши цхьана гIулакхаш леладар боккхача лоархIаме дола.

КПСС ЦК Политбюрос могаййр Н. А. Тихонова Финляндие Премьер - Министраца К. Сорсойца, А. А. Громыкой Финляндие иккъча вежхашкарча гIулакхий министраца П. Вяюрюненаца хиннача къамаьлий итогаш.

Португальски компарте X съезда балха юкъе даькъа доацаш хиннача М. С. Горбачев нерте лаьттача КПСС делегаце болх къоабелбаьб.

Политбюро заседане ладийгIар Германски компарте делегацеца Б. Н. Пономарева а, М. В. Зимянина а хиннача къамаьлех йолча информацега. КПСС-о коммунистически болхлойн партешца вIаши цхьана леладу гIулакхаш кIоаргдара, машари халкъий нкерамалеи чIоагIъяра а кхыдола а дешаш дийцар.

КЕРДА ФЕРМА

Лоацача юкъа детташ дола доахан дикка дукхагIа а хулийташ хьайбай боахам дегIабоалабара шоаш тIаийца дахкар толаме кхоачашдара цIенхаштта оарцагIбаьккхаб Назрановски района «Экажевский» совхоза къахьегамхой.

Укх тIехьарча шиъ шера совхоза гIишлошца шоай низашца хьаьхьай ялх бIаь етт дIаоттабе а дарна ешаш дола гIулакхаш де а йиш хулийташ йола массеха корпуе, цIе уголок, столови, кхы гIирсаш. Лоацца аьлча, хьаьй башха-дика керда ферма.

Уж гIирсаш цига хьалдеш белгальъннай аккордни хьысане боах беш йола Картоев Султангире куьйгалдеш йола гIишлоякхой бригада.

ХIанз цу № 2 йолча Оздоев Мусас куьйгалдеча ферме кхоабеш кхыча областашкара ийца доаладаь дикича фух дола 534 шинар да. Царех бIаь гаргга бежан дехкад. Цар тера хулийт шура дикка алсамъяккха. ХIаьта укх Iай цу ферме Iаьагара дакххa дезаш дохкха а зIамига а ворхI бIаь совгIа бежан да. Цу гIулакха мел эшараш долаш я ферма [illegible]

Совхоза куьйгалхоша, картийниг профсоюзни организацеша цу бехктокхамерча гIулакха ма йоагIара йоахко ярах вIаштIехьдоал цхьайттазлагIа пятилетка чакхйоалаш деттан дола доахан совхозе шоаза дукхагIа хилийта.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СУРТА ТIА: «Экажевский» совхоза керда ферма.
С. ПУГОЕВА сурт.

ТIехдикаяр—дукхагIа

ЦхьайттазлагIча пятилетка шерашка ше тIаийца социалистически декхараш дала тIехкхоачашдеш хьвбоагIа СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода болхлой. Цудухьа пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъярах 21 декабре рапорт делар цар. Цу юкъедисача деношка пачхахьалкхеи планагIа лаьрхIачул совгIа кхо миллион совгIа сома маьха полиэтилен, парафин, синтетически спирт, кхыйола продукци арахецаргья цар. Заводе ерргита арахецача продукцех 81 процент совгIа яр пачхахьалкхеи дикале Знак йолаш я.

Предприяте цехашта юкъе дьржача социалистически яхье хьалха я тIехдина полиэтилен арахецача Гамзатов Межлис Гамзатович нерте латтача № 131 йолча цехеи Прохоров Николай Ивановича куьйгалдеча №132 йолча цехеи коллективаш. Ханал кхо кIира совгIа хьалха кхоачашъяьй цар товарни продукци арахецара кхаь шера план. Ер бутт бовлехьа тIадоагIача шера чотагIа арахецаргья цхьа миллион совгIа сома маьха продукця.

Б. ДОТМАРЗНЕВ.

Графикал хьалха

«Чеченингушводстрой» гIншлон управленена чуйоагIача Аргунски аьшкабетонни хIамаш еча завода коллективо цхьайтталагIча пятилетка кхоалагIа шу доалуш дош деннадар шера план 26 декабре кхоачашъе.

ХIаьта укх бутта тIехьарча дийнахье цигара рапорт кхьачад деррнгача техника - экономически хьоахамий шера план йиллача хана ялх де тьмкагIа кхоачашъяьй ахьна.

Цу юкъе кхоадьд дукха метала, цемент, хьуламаIарилаш, электрически йовхали энерги, доагора смазочни материалаш.

Завода коллективо дош деннад ялхлетка дIьъагIча шера дахкар а ханал хьалха кхоачашдар. Даьхнина совгIат де.

Толамаш совдоахаш

Нохч-ГIалгIай шурий промышленноста производственни объединена чуйоагIача нахча еча завода коллективо къахьегама рапорт деннад укх бетта 15 декабре деррнгa технико-экономически хьоахамий шера плани тIаийца дина социалистически декхараш кхоачашдарах. Ер бутт чаккхалеле кхы а дикка планал совгIа продукци йоахка лоархIад заводо. Цу дакъе «Ставропольский» кха нахча 15 тонн, дилсла дьтта 7 тонн. Ерргита планал совгIа хьакргйола шурий продуктар 50 эзар сома махко хургья.

Предприяте коллективо хьинаре дакъа лоацаш я махка Кхачени программе кхоачашъеча. Цу лоархIем болча гIулакхе юкъе мошцара хьинаре дакъе хьу бригадира М. Озроевас, наладчика М. Егорова, аппаратчикаша Ю. Бобровски, А. Калоева, нахча еча участка мастера С. Темирсултанова, нахча хьеечар Л. Эскиевас, Х. Евлоева.

ЦХЬАЙТТАЗЛАГIА ХОРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ ЧIОАГIЪЯРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума
У К А З

«СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах» долча СССР Закона 25-чеи 28-чеи статьяшка хьежжа СССР Лакхехьарча Совете Президиумо сецам бу:

цхьайттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча Центральни хоржамий комиссе укх тайпара состав чIоагIъе:

Центральни хоржамий комиссе председатель:

Марков Георгий Мокеевич, язархо, СССР язархой Союза правлене хьалхара секретарь — СССР язархой Союзагара.

Центральни хоржамий комиссе председателя заместитель:

Бирюкова Александра Павловна, ВЦСПС секретарь — СССР профессиональни союзашкара.

Центральни хоржамий комиссе секретарь:

Лигачев Егор Кузьмич, КПСС ЦК организационно-партийни белха Отдела заведующи — культура болхлой профессиональни Союзагара.

Центральни хоржамий комиссе членаш:

Акматов Таштамбек, вокхагIвола жа Iу — Киргизски ССР Иссык-Кульски областа Тонски района XXII партсъезда цIерагIча колхоза колхозхошкара.

Багиров Октай Алисатарович, фрезеровщикий бригадир — Кишлински машинашъеча завода болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхерча наькъеи коллективагара, Азербайджански ССР, г. Баку.

Басов Николай Геннадиевич, академик, СССР Iилмай Академе П. Н. Лебедева цIерагIча Физически института директор, — «Знание» яхача Ерригсоюзни общества правлене председатель — «Знание» яхача Ерригсоюзни обществагара.

Брезнев Герман Сергеевич, завода директор — Горьковски механически завода болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхерча наькъеи коллективагара.

Волкова Флорида Кадыровна, аппаратчица — «Органический синтез» яхача Казански производственни объединене болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхерча наькъеи коллективагара, Татарски АССР, г. Казань.

Газибеков Арсланбек, Таджикски республикански потребительски обществай союза правлене председатель — Таджикски республикански потребительски обществай союзагара.

Дарienко Доминика Тимофеевна, артистка — А. С. Пушкина цIерагIча Молдавски пачхахьалкхеи академически музыкально-драматически театра творчески болхлой, къахьегамхойи гIулакхерча наькъеи коллективагара, Молдавски ССР, г. Кишинев.

Дементьева Раиса Федоровна, КПСС Московски горкома шоллагIа секретарь — Московски городской партийни организацегара.

Джанибеков Владимир Александрович, летчик-космонавт — Ю. А. Гагарина цIерагIча космонавтий кийчбеча Центра болхлой коллективагара.

[illegible] Алексей Алексеевич, Советски Эскарен ТIема-Форда Флотеи Керттерча политически управлене начальник — Ерригсоюзни цIий лоIамагIа Армена, Авиацена, Флота гIо деш йолча обществагара (ДОСААФ СССР).

Желтов Алексей Сергеевич, Советски тIема ветераний комитета председатель — Советски тIема ветераний комитетагара.

Клецков Леонид Герасимович, Белорусе Компарте Гродненски обкома хьалхара секретарь — Гродненски областной партийни организацегара.

Кузмаускас Константинас-Ромуальдас Пятрович, судосборщик, — «Балтия» яхача кемаш деча завода болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхерча наькъеи коллективагара, Литовски ССР, г. Клайпеда.

Лашакова Наталья Александровна, Iаьсий леладер— Алтайски края Поспелихински района Мамонтова цIерагIча совхоза болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхерча наькъеи коллективагара.

Макаров Николай Дмитриевич, тракторист — Ставропольски края Благодарненски района «Родина» колхоза колхозхошкара.

Мишин Виктор Максимович, ВЛКСМ ЦК хьалхара секретарь — Кагиркой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союзагара.

Мкртчян Луиза Оганесовна, № 129 йолча г. Ереванерча школа хьехархо — Армянски ССР просвещене, лакхерча школайи Iилмий учреждений болхлой профессиональни союзагара.

Мосашвили Теймураз Ильич профсоюзий Грузински республикански совета председатель — Грузински ССР профессиональни союзашкара.

Мурадова Байрамгуль, участкови лор — Туркменски ССР г. Ашхабадерча № 7 йолча поликлиника болхлой коллективагара.

Пименов Евгений Кузьмич, мехкдаьттеи газаи йоаха оператор — «Сургутнефтегаз» яхача производственни объединене «Федоровскнефть» мехкдаьттеи газаи йоахача управлене болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхерча наькъеи коллективагара, Тюменски область.

Риккен Ильме Анселевна, шурий комплекса бригадир — Эстонски ССР Раквереси района «Вийке—Маарья» яхача колхоза колхозхошкара.

Рукшане Марите Карловна, Латве ЛКСМ ЦК хьалхара секретарь — Латве Кагирхой Ленински Коммунистически Союзагара.

Рустамова Холбуви, бамбе лелабеча бригада бригадир — Узбекски ССР Джизакски областа Пахтакорски района Ульянова цIерагIча совхоза болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхерча наькъеи коллективагара.

Соловьев Юрий Филиппович, КПСС Ленинградски горкома хьалхара секретарь — Ленинградски городской партийни организацегара.

Титаренко Алексей Антонович, Украина Компарте ЦК шоллагIа секретарь — Украински республикански партийни организацегара.

Шукурбеков Боранбек, госплемкаракульзавода директор — Казахски ССР Чимкентски областа Бугунски района «Задарьинский» госплемкаракульзавода болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхерча наькъеи коллективагара.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Ю. АНДРОПОВ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
22 декабрь, 1983 шу.

МАССАВА ЦХЬАН ДАГАРА ВОЛАШ

СССР Лакхехьарча Совета Къаьмий Советe хоржамаш дара йолча комиссе РСФСР-гара викалаш оттабар

22 декабре РСФСР-гара цхьайттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къаьмий Советe хоржамаш дара йолча комиссе викалаш уттабелга чакхдаьннад.

«Тулачермет» яхача Iилма - производственни объединена хиннача Iилман, инженерно - технически гIулакхаш дерна, болхлойи гIулакхерча наьхен собрание хоржамий комиссена юкъевахийта оттавир И. М. Борисов — администратчик, Социалистически Къахьегама Турпал.

Хоржамий комиссена юкъеяхийтай шитта Башкирски АССР 50 шу дизара цIерагIча колхоза машинашца доахан детташ йола мастер Ф. С. Галлямова. Цу тайпара сецам тIаийцар цар колхоза собрание.

Ростовски областерча боамбех хIамаш еча Шахтински комбината коллективо, шоай викал а ль, комиссена юкъеяхийтар цу предприятие директор А. Я. Игнатова.

№ 2 йолча Липецки областной больница лор - педиатр, РСФСР заслуженни лор, парте йоаца К. Ф. Тезикова комиссе тьомаьлй медицински болхлой профсоюза Липецки городской организацегара.

(ТАСС).

* * *

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча комиссена юкъебахийта викалаш белгалбоахилга вай республике а укх деношка дIахоьхьош дар. Предприятей, организацей, учреждений коллективашка чакхъяьлача собранешка дог-цIена къахьегарца, общественна вахара юкъе хьинаре дакъа лацарца шоай сий даьккхача йоахъостий цIераш йоах.

РСФСР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къаьмий Советe хоржамаш дара хьаьнча № 7 йолча Грозненски хоржамий округа комиссена ВЛКСМ Заводской комсомольски организацегара юкъевахийтар № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене слесарь - монтажник Селиванов Николай Александрович. Цу комиссена шитта юкъеяхийтай Нохч - ГIалгIай областной партийни организацегара парте обкома секретарь Яндиева Аьхьмада Зинаида. ХIаьта «Красный молот» завода коллективо цу комиссена юкъехьокхавир мотальщикий бригада куьйгалдо Рыженков Николай Георгиевич.

Цу тайпара дIахоьхьош дар Нохч - ГIалгIай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къаьмий Советe хоржамаш дара йолча комиссена нах юкъеухийтилга а. «Пищемаш» яхача Аргунски заводa механосборочни цехе болхлой, инженерно - технически болхлойи гIулакхерча наькъеи собрание хиннай. Цига къамьал даьча болхлоша комиссе яхийта белгальяьккхар производстве хьалхе леладу бригадир Маслова Александра Васильевна. Из предложени массане раьза хинна хьаллаьцар.

Гудермесски районерча ПМК-6 коллективо шоай собране цу комиссена юкъе яхийтара цIи яьккхар балхатIа башха-дикача гIулакхашца белгалъяьнна йолча Вадаева Маруся Вахарсултановнай.

Нохч - ГIалгIай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къаьмий Советe хоржамаш дара йолча комиссена юкъебахийта оттабаьб шитта КПСС обкома гIишлошъяра отдела заведующи Алмазов Илеза ИсмаIал, В. И. Ленина цIерагIча ГНИЗ лаборантка Кузьмичева Ирина Евгеньевна, парте Грозненски горкома пропаганда агитацеи отдела заведующи Беляков Алексей Васильевич, ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Эльмурзаев Герсолт Хасанович.

ДIаполаденнал цхьайттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета хоржамаш дара йолча хоржамий комиссена юкъебахийта викалаш белгалбоахилга а. № 399 йолча Сунженски хоржамий округе гIолла цу комиссена юкъеяхийтай КПСС Сунженски райкома секретарь Пугоева Жабраьила Марей. № 397 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла комиссена юкъеяхийтай парте Грозненски горкома секретарь Белоглазова Лилия Петровна. № 398 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла хоржамий комиссена юкъеяхийтай КПСС Гудермесски горкома секретарь Межиева Галина Исмаиловна.

НОВ. Е. А. ПЕТРУШИНАНА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ АРТИСТ» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума
У К А З

Советски эстрада лаькъе доккхий хIамаш карагIдувларах а общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах а «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист» яха сийлен цIи лойла Петрушина Елена Александровнана — Нохч - ГIалгIай пачхахьалкхеи филармоне артистканa.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный. 20 декабрь, 1983 шера.

НОВ. А. Н. РУДЕНКОНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума
У К А З

Бахача наьха унахцIено лораеш дукхача шерашка бернате болх берах а общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах а Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Руденко Александр Николаевичa — г. Грозне сиха медицински гIулакх деча больница анестезиологически отделене заведующийна.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный. 20 декабрь, 1983 шера.

Хоржамашта накъадолхаш

КЪАЙЛЕ — НАХ ДУКХА БЕЗИЛГА

Комсомолка Дукаева Люда Іурра балха хьаеначул тІехьагІа сарралца цхьан минута салаІе йиш йоацаш хул. «Металлист» яхача завода механически цехерча комсомольско - кагирхой бригадана нерте латт из. Цо кулгалду коллектив йоккха еце я (10 сагах латт из) тахан дика йоазаш я заводе шийн бертатеча гІулакхашца. ХІаьта цхьа шу хьалха ниттта дацар цар гІулакхаш. Ниатикъа мара план кхоачашъе магацар, хийла кхоачаш ца еш а юсар. Цхьаболча болхлоша талмаста кхоачашдора шоай декхараш, балха хаинахьа хьахацар, ханах бизза пайда ецацар. Из дІахо ла йиш йолаш дацар. Цхьан сарахьа шоай коллективера нах гулбир Ду-[redacted].

— Ишта дІахо болх бе йиш яц, — аьлар бригадира, — эхь да-их вай леладер. Дисциплина чІоагІъе еза, массане кхетаде деза хІара минутах бизза пайда эца безилга. Сона бакъахьа хет вай дерригаш а цхьан наредах болх бе доладелча.

— Бакъдув Люда, — аьлар комсомолкас — Льянова Азас, — вай торонашка хьежна бац вай болх, арахеца продукци ерригга а дика, хоза хилац. Художникаш оал вайх, цудухьа наха лов оархкош тІа, нхьача пхьегІаш тІа вай декха сурташ, догамаш бІаьрг хьоасташ хоза хилар. Дика хетаргдецаш хІаракена вай хоза яь пхьегІа наха хоастаеш хелача, е минчахьа хьега, шалгІа дахача фусамцнас цу пхьегІа чу даар хьалхашка деча, ма хоза хетаргда из шуна чаме хургда даар. Со раьза я Людас яхачох цхьан нарядах болх бича баккъахьа хургда, цо хІаране бехктонкам лакхбергба, мекъачарна эхь хетаргда.

Бригадира а Азай а къамаьл хьаллаьцар ВЛКСМ членаша Абуев Ахьмада, Ваганова Мариннас, Дарсигова Риммас, Тацнева Таисас, Вазарова Раис.

Бригадо лаьрхІар цхьан нарядах болх бе, заводе шерра яьржача социалистически лакха юкъе хьинаре дакъа лаца.

Сар-сарахьа балха итогаш йора коллективо, дийнахьа баьча балха юкъа хІаране дикхьа дакъа къаьгга гуш хулар, тІаккха кІира баьча балха итогаш «Молние» тІа дІаязйора. Царга хьежача хоалуш дар собрани хиначул тІехьагІа хІаране бехктонкам лакхбеннилга, денца дийнахьара заданеш кхоачашъелга. ХІанз, хьалха хо дердайнараш санна хьал-Іа ухаш леладар бригадера нах, гуш дар дисциплине, барт - цхьоагІо чІоагІъеннилга. Дерриге а боньоигахьа доалаш леттар, амма цхьа хІама дар Людай саготдеш, хІама аьлча а, цхьа саг вар-их.

Собране дийцар, хетаргахь, цун лергах а хийтадацар. Хьалха санна шийн безам хилча болх бора, ца хилча дІанийхе шийн гІулакха водар хоттам - оалам боацаш. Цига а шоза а къамаьл хиннадар цунца Людай. Баккъда, новкъост шекъацар. «Болх и вай делча а бусаргбар» — аьлс цо лора. Хоза дувцарах хІама хургдолаш дацар. ТІаккха Людас лаьрхІар собрани е. Болх баьчча гулъелар ерригга комсомольскокагирхой коллектив, баккъда, ца-м воацаш вар. Делкъа хана хІама даа вахачул тІехьагІа юхавенавацар. Долчча тайпара дІадийцар бригадира собране воацаш волча новкъосто леладер, цо ерригача коллектива болх юха мишта тетт.

— Цун эхь хетийтаргдолаш хІама дагадехад сона — аьлар Дукаевас — укх бетта алапи хьанийцача цо балга бисача балхах доагІар дІалургда вай цун, вешта аьлча 100 процент план кхоачашйича цунна доагІа ахча.

Собрани раьза хилар бригадира аьнначох.

— ТІаккха-м эхь хетаргда шо вІалла саг вале — аьлар Дарсигова Риммас.

«Болхлой алапи хьанийца баьнаабар. Перерыв чекхъьлина ах сахьат ха яр. Берригаш шоай болх беш бар. Цхьабаьнда, Людас лехар задар».

— ВанагІа — уйла йора бригадира — ахча хьа а нйиа ваха-м хургац. Селлар телха саг а ма вац из...

Шорттига шийн балха моттиге Іохайра Дауд (ниттта артда вай цох). Сагага йист а ца хулаш болх бе воладелар.

Дукха ха ялалехьа Дукас вайга бухгалтере кхайкар.

Кассир летиьаш яр.

«Иззал ахча сона дІагІал», аьнна алапи дІа а да эцаш Дауд дІавехав, кхаш.

— Фу къамаьл да ер: доагІа, дагІац Ведомоста тІа йздаь латте? ТІаккха доагІа — эгІазъухар кассир.

Людайна чІоагІа дика хийтар Дауди ахча дІа ца нйица. Йоддаше на волча яхар Дукаева.

— Дауд, алапи хьа сенна нйицадац Іа?

— Сова дагІац иззал ахча.

— Вай бригада цхьан нарадах болх беш я, массанена а цхьатарра доагІа алапи.

— ДагІац. Аз план кхоачашъяьяц, тІаккха сенах доагІа из. Сона доагІар тахан хвадалийта. ТІаккха ховргда вайна аз...

Тахан Дауд дикагІа вола болхло а бригадира боньонца вола гІонча, новкъост а ва.

— ІалаьмАте дика коллектив я из, — йоах комсомольски организаце секретара Цадаева Зоясъ, — дог-уйла вІашик кхеташ, цхьоагІо йолаш. ХІаьта цар барт тоабер я Дукаева.

Люда ше сатемза саг я, наьха сатем хулийтаргболаш а яц. Дукха ха йоацаш материальни Іалашо ечар хинахьа басараш Іалаш ца дарах цар цехе болх лергІа дІибодацар. Комсомолкас из доша ше член хиларга хьежна профкома заседане дувца оттадир. Цига цІенхаштта критика йир снабжени отдела кулгалхошта, хьадийхар кхоачамбоацараш ма хулла сихагІа дІададахар.

Цеха, ерригача завода гІуллакхашта, общественни балха цІаккха юстара латтац комсомолка Дукаева. Шедолчун бала кхоач цунга, массе хана наха дика де гІерт из. Цудухьа хержай из Ленински райсовета депутатала а. Дукха нах ух Люда йолча шоай цхьаьца гІуланх дахьаш е новкъостад дехаш. Царех цхьаккха а дІивахавац депутата шийн хулачох дог ца хьоасташ, гІо ца деш.

Цхьа райисполкоме ера пенсионерка Айбатова Марджан Вартановна. Йоккхача саго дийцар шийн дезал мел хала боахк. Квартира чу шиъ шІалг мара дац, тІаккха ткхаш нах дезалхо на. ГІо дехаш яр Мирджан Вартановна. Цар хьал-торо тахка а эша гІо дарах доладош ейде а, на исполкома хьалашка оттаде а декхар тІадиллар депутата Дукаеванна. Айбатовгіер болча яхар Люда. Хьажар уж мишта бах, гучадаьлар парна квартире хила ма езза царгІато ца хилар. Цу гІулакха акт а отталь, из райисполкоме дІаелар депутата. Цу акта тІагІолла дукха ха ялалехьа АйбатовгІар йоккхагІа йола квартира лургІолаш аргІагІа дІаязбир. Мирджан Вартановнас а цун дезала а чІоагІа баркал аьлар къонача депутата.

— Мишта вІашІехьадоалхьа наха хье езийта, дерригга де кхоас, къайле юкцал? — аз шийга аьлча, Людас аьлар:

— Къайле шІ я: нах безар.

М. ВЫШЕГУРОВ.

БаркІ шу да Назрановски трикотажни фабрике Комурзоева Юнпаса Фатима болх беш йола. Цу доацача ханл цунна балха тІа карагІдийнна дика гІуллакхаш дукха да. Предприятерча хІамащ тетача шолагІча цехе массе а тайпарча машинаш тІа швьрра болх бе хоаш я из. Шийн балхад дика кхеташи ше тийга бараяъа пхьанкха тайпа дакхха гІалат доацаш хулийт цо. Цудухьа Фатимас тайга баркъаш ОТК болхлой дукха хьежа безаш хилац.

Цхьаикха смена дІахьийтац шийн норма 115—120 процент кхоачаш ца еш. Хаддалза социалистически яхье хьалха латташ йоландаь отталий из пхелагІча конвейерерча моторнстний бригадина кулгалде. Шийн коллектива къахьегам дика вІашІехьбаккхарах даим яхье хьалха латташ хьайоагІа цун коллектив а. Фабрике дикагІйола кагирхой хьехамча лоархІаш а я Фатима. Шийн опыт, балха дикагІйола методаш дог раьза доаш дІа а йовзийташ, цо хьалхехьа говзанчаш а дукха ба фабрике.

Хьинаре къахьегарал сов гІа, общественни балха тІа а дакъа лоац бригадира Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат я из. Шийна харжархоша тІадена гІулакхаш къоэстадалций, цар наказаш кхоачашдалца сатийна Іочарех яц Фатима.

СУРТА ТІА: бригадир Ф. Комурзоева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Хьалхарча мугІарашка

НАЗРАНЬ

— Укх шера дика толамаш доахаш хьабаьхкаб райоиера тайп - тайпарча тІкашка болх беш бола нах. Дика толамаш дахар — из да шоашта хьалхашка латта цхьайттІазагІча пятилетка кхоалагІча шера декхараш план дукхах за хьалха кхоачашъяр, лаьаца Іамерза болаш царна дезза гІулакх дар, — йоах Назрана райио председатела М. Мархаганова.

Цо дина могабеш бувцача рех ба № 17 йолча хоаяйственни тика Мальсагов Ахьмад керте латтача коллектива болхлой. ЦхьоалагІа декабрь хьатІаотташ кхаь шера план кхоачашйир цу коллективо. ХІанз хьатІадоагІача шера январь бетта чотагІа къахьегаш я. Ишта январь бетта чотагІа къахьегаш я Бекова Зара заведующи йолча книжкаш дохкача тика коллектив а. Укхаза ала деза, Бековас а цунца болх беча нуи пешаша а ханал хьалха план кхоачам ца еш цхьа шу дІадахийта ца хилар. ХІаьта массехк шу хьалха цу тика коллектива енний кагирхой - комсомольски коллективашта юкъе яьржача Ерригсоюзни яхье котІало яьккхарах ВЛКСМ ЦК вымпел.

Эггара дикагІа толамаш даьхараш ба юрташка бахача, юрта боахаме къахьегача наьха хьашташ кхоачашдеш хьабоагІа автолавкаш тІа болх бу АлбогачиевгІар Ахьмади Салмани. ЦхьайттІалагІча пятилетка кхаь шера план шиь шера ах шера кхоачашъяьй цар.

СУНЖА

Сунженски района кооператораша юкъе итташ ба шоай декхараш тІехдика кхоачашдеш хьабоагІараш. Шера социалистически яхь а йоаржаль къахьегаш ба уж. ХІаьта яхьа итог еш ларде ца план кхоачашъяр, цхьаьнкха гІалат ца доалийташ болх бар. Итог йича района кхачан товарий тикашта юкъе хьалха я Орджоникидзевския станицера № 47 йола Тетиева Сониас болх бу тика. Из къахьегаш я хІанз хьатІадоагІача шера март бетта чотагІа. Района книжкаш дохкача тикашта юкъе хьалхо лелаеш я Карабулакера Кодзоева Тамарай Серноводскера Эльжуркаева Раяи керте латта коллективаш.

Наха дукхагІа эшарашка хьожаш, цар хьашташ дикагІа кхоачашде гІерташ хьайоагІа «Мебель» яхача тика заведующи Плиева Фатима а. Лакхе цІераш мел яьха дохкарлой пятилетка кхаь шера план дикка ханал хьалха кхоачаш а яь, хьатІадоагІача шера чотагІа къахьегаш ба.

ХЬАН СОВЦАБЕРГБА УЖ?

РЕЙД

Дукха ха йоацаш кепа а теха арабаьннаб автотранспорта балха эффективность лакхъяра, довгор кходара хьакъехьара партеи правительстви сопам. Из мишта кхоачашбу хьожаш хилар тха газета рейдови бригада укх деношка. Цул совеІа цо техкар кхо-биъ бутт хьалха газета рейдови бригада пассажирски а служебни а транспорто беча балха тІа нийсдоина хиина кхоачамбоацараш дІададьхадий. Гучадьлар болх тоебалара даьнъе хувцадеина хІама доацилга.

Хьаьнала къахьегача шоай декхараш цІена кхоачашдеча наьха сий ду. уж лоархІ къахьегама коллективаша. Царех ва ала мегаргдолаш ва Шалински автотранспортни предприятера № 72—79 ЧИК йолча автобуса тІа болх беш вола водитель Амирсултанов. Укх шера 17 декабре Сержень-Юрт — Грозный яхача маршрутагІа пассажираш дІа-юха кхувлаш вар из. Автобуса салона чу цхьаьнкха пассажир ванар билет доацаш. Гойты — Грозный яхача маршрутагІа лелаш вола ГПАП-2 № 38—50 ЧИК йолча «Икарус» яхача автобуса тІара водитель Авиев, билет доацаш цхьаьнкха пассажир вацар автобуса салопе. Наурски автотранспортни предприятера № 93—41 ЧИО автобуса тІара водитель Муртазов Аюб. Уж санна бараш яхы дукха а нийсбелар рейдови бригадана.

Цар хьам баларгаш ба дІахо вай бувцаргбараш. Дукха ха йоацаш Грозненски горисполкомо укх тайпара сопам баьй нах балха ухача хана е уж цІаухача хана уж дІа-юха кхувла йиш хургйолаш ведомственни служебни автобусий водителашна билеташ хулийталдо, аьнна. Пачхаьалкхенна а къахьегамхошта а чІоагІа аьттув бола из гІулакх тергал ца деш, тесса лелаеш ба дукха водителаш. Царех цаІ ва Грознерча производственни прядильно - ткацки объединене ЛАЗ 695 № 78—55 ЧИК йолча автобуса водитель Шарипов Эльхас. Из йоккха автобус шийна долча гІулакха лелаеш вар из. 17 октябре ворхІ сахьати 25 минути яьлча пассажирех егІа йола цун автобус 36 участкера Центральни рынке хьакхьачар. Іа мел воалачо водитела хьалхашка Іакхоссаш ахча дар, цхьабакъа царех цхьаннена (дІахоавадеш билет-м дацар). Горисполкомо баь сопам со на бовзац бац, цох лаьна объединене кулгалхоша сога аьнна хІама а дац, шек валаш вуг туосар Э. Шарипова.

Шоашта хІама яьккхача пачхаьалкхен массе ахча дІачуденнадац аьнна сагото боаца маршрутни автобусий водителаш а нийсбелар рейдови бригадана. ХІанз-м Грозне чувахача доахнар пай яха уйлаш йолаш боагІаш хинна хила мегар Хасав-Юрт — Грозный яхача маршрутагІа лелаш бола № 16—01 ДАП йолча Хасав-Юртовски автотранспортни предприятера шофераш Сулейманови Гадимирзаеви. Цар автобуса салона чу 16 пассажир ва, царех билеташ доацаш вар пхийтта. Царгара хьаийца шин тума гарга ахча шоай киса делладар водителаша. ХІаьта кассе дІачулуш дар... цхьа соми пхи шайи мара дац. Хьажал шо. мишта бу болхІ Тхона тІаннйсбелча наькха тІа детташ кулгаш а долаш дувнаш дувар цар шоашка билеташ хиина даларе уж дІалургдар оаха пассажирашта яхаш. ТІаккха уншаза хьалхашка отт укх тайпара хаттар: Гудермесерча, Аргунерча пассажирашта улув гІолла тІех хІана баьннаб уж пассажирашка билеташ хьа ца эцийташ?

Царца яхье баьлча санна болх беш ба Махачкала — Ставрополь маршрутагІа йодача № 83—34 СЕЗ йолча Орджоникидзевски ПАП-1 водителаш Дзебисова Калиеви. Уж шоай коллегел дикка тІехбаьннабар. 17 декабре цар воалавеш вар 29 пассажир, царех цаІ мара билет долаш а воацаш. Водителаша аларах Гудермесски районерча Новогрозный яхача поселкера боагІа аьнна дІаязбир оаха уж пассажираш. Из ишта хилча а шоферашта даьккхад 35 сом гарга, хІаьта пачхаьалкхенга кхоачар цхьа соми пхи шайи мара дац. Гуш ма хиллара, автобусаш а доагадеш дола бензин а пачхаьалкхен да, хІаьта цар луш боле пайда водителий киса бода.

Шоай доалахьа автотранспорт йоацаш йола тайп-тайпара предприятеш организацеш хаддаза летташ хул кхоачамболлаш пассажирски транспорт яц, цудухьа нах балха тІехьабувл, яхаш. Царех цаІ я Горячеводски УБР а. Цунна транспорт тоъарг а яц хІанз санна цера шийна дІахьожаьчча транспортах цо пайда ца ийбой. Иштта сихвенна Грознера Урус-Мартанс, цигара юха горде пассажираш дІа-юха кхувлаш лелар ГПАП-5 КСМ-2 къожаваь вола № 12—91 ЧИК йолча автобуса водитель Бисултанов а. 32 пассажир вар цун автобуса салона чу. Малав-теш царна ишта лела мукъбеннар? Цу гІулакха цІенхаштта бехке ба заказегІа шоашта уж автобусаш дІайийхача предприятей кулгалхой. Шоай лоІамагІа битаб дар шоашта тІачІоагІбаь водителаш, царна мел эша бензин дІа а хецаш.

Лакхе бийцарел дикка говзагІа ва Сунженски автотранспортни предприятера № 12—37 ЧИТ йолча автобуса водитель Валаев. БоагІачул пІозагагІа мах бола билеташ дІа а денна, царгара бизза мах хьа а нйица кхт пассажир вар цо 17 декабре Алхастера Грозне воалаваш.

18 декабре, кІирандийнахьа, тха рейдови бригади кхаьчар Урус - Мартанерча базар тІа. Цига дІачубоадача боккхача маькъагІа автотранспортаца иштта мара дІа-юха ваха йиш йоацаш латт пачхаьалкхен а шоай доалахьара а автомашинаш. Укхаза то йиш яр масе маркех йола грузовой машинаш, автобусаш, служебни машинаш, къьметтал яха бола КАМ-азаш. КІирандийнахьа гаражашка латта езаш йола из ерригга транспорт базер тІа мишта кхаьчай, водителашка путевкаш а йолаш? Цхьабарашна хиннараш пиикхаь денна лаьрхІа а яр.

Базар тІа доахан доаладеш енай ЗИЛ-130 № 06—35 ЧИК йола грузовой автомашина. Цу тІа бола беш за «Чечингремстройтрест т е р а» водитель Хашгов. Цунга шорт те а путевой листаш. Хьахьонх по харцахьа а беннахьа а нийчъаь уж. Город Аргунерча гараже латташ хила езача ГАЗ-53 № 31—91 ЧИО автомашинаца Урус-Мартанерча базар тІа кхаьчав шофер С. А. Эдлаев. Из болх беш ва Нохч-ГІалгІай «Скотопромтресте». Уж санна бараш бийца вАргвоацаш дукха бар укхайя. Царех ба «СельстройМонтаж» яхача объединене дІа-юха лелача механизировани колонна ЗИЛ-130 № 80—80 йолча автомашинаца цхьаьнкха тайпа документ а доацаш сена водитель М. Сайдулаев.

Из дерригга сурт рейдови бригадана хьалхашка эттар доахани жен дохкача базар тІа кхаьчача хана. Шек боацаш шоашта долча гІулакха пачхаьалкхен автомашинаш лелаш доадеш бензин долаш лелаш бар ІалаьмАте дукха водителаш. Гуш дар предприятей заказчикаш йолча организацей кулгалхоша уж шоай мунъагІа биталга.

Базар чакхъяла гаргагІертача хана Урус-Мартана юрта йисте сецар рейдови бригада цхьан юкъа. ХІанз городагахьа бухь биллабар машинаш, автобусаш. 32 пассажир а нйица воагІар ГПАП-1 № 57—70 йолча автобуса водитель Захарьин.

Нохч - ГІалгІай гІишлошъяра управленена чуйоагІача ПМК-1 гІулакх деш я ПАЗ-672 яха № 93—16 йола КБМ автобус. Путевой листага хьежача (из а яр да тоадаь) цун водитель М. Абдурзаков Энгель-Юрт — Джалка, Джалка — Энгель-Юрт, Энгель-Юрт — Грозный маршрутагІа лела везаш вар. ХІаьта из 18 декабре 35—40 пассажир а воалаеш... Урус-Мартанера воагІаш вар.

«Спартан» яхача Нохч-ГІалгІай республикански совета доалахьа и ЛАЗ-697 яха автобус. Шеко яц, из спортсменашта эшаш я. Цхьабаьнда, № 52—12 ЧИД автобуса водителa З. Даатукаева спортсмени яхьаш Урус-Мартанера базари вІаш туталяьчоа тара дар гІуланх. ДІадахача кІирандийнахьа автобусаш етта пассажираш а болаш Грозне водаш вар из. № 00315 йолча путевой листа тІа Іоталхьежаваларе Грознера Хасав-Юрта, цигара Грозне, тІаккха Аргуне, цигара Катар-Юрта... спортсменаш дІакхувла безаш вар из.

Цу тайпара путевка язъяьчоа Даатукаев космически кема лехаш ва мотташ хилачох тара да гІуланх, щоагІа дане, мисна спортсменаш сенна хехн Хасав-Юртара Аргуно а Катар-Юрта а?

Цул эттагІа дацар долчча тайпара; хІамилг яккха аравалийтав, аьнна дІаоздича. ХІаьта из баккъ а хургдар.

ДукхагІа йолча предприятеша, организацеша, хоаш ма хиллара, шоатта дийнахьеи кІирандийнахьеи болх бац. Цу шин дийнахьа республика наькъашка вайна гуръя водителаша шоашта болча аьттоина лелаю бІаьш грузовой машинаш, автобусаш. Из де уж мукъабитаб ведомственни транспорт йолча предприятей, заказагІа автомашинаш лелаеча организацей кулгалхоша. ХІаьта, лакхе оаха ма аллара, юхатохалуш бац хІамилг яккха Іеха рейсови автобусий водителаш а.

Хьан совцабергба уж а кхаш а?

П. ХАЛИДОВ,
Нохч - ГІалгІай ГАИ инспектор;

С. ШАИПОВ,
Нохч - ГІалгІай автомобильни транспорта территориальни объедиене КРС начальника заместитель;

У. БАНДАРОВ,
КРС линейни контролер;

М. ХАМХОЕВ, Б. ЙОСТОЕВ,
тха спецкорр.

Доттагіал чІоагІдир

Винница яхача городе дукха ха йоацаш хилар студентий - интернационалистий фестиваль. Из кийчъьраш а чакхъяьккхараш а бар цигарча медицински института «Ювентус» яхача интернациональни доттагІала клуба членаш. Вай мехкарча 33 вузера кагирхой-студенташ гулбелар цига, цар дакъа лаьцар тайп-тайпарча конференцешка, конкурсашка, самъердамеча экскурсешка. Царна юкъе бар вай республикерча студентех бола вокалаш а. Уж бар Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета «Нийсархо» яхача КИДа членаш Довженко Александр, Эгиев Султан, Ташкова Елена, Лосева Лариса, Корнилина Елене, Усманов Ибрагим.

Цига хиначе политически иллe конкурсе дакъа лоац вай мехкахоша, политплаката конкурсе шолагІа моттиг йоаккх.

Кхы тІа а студенташта юкъера доттагІал чІоагІдир Винница кхинача вІашагІкхетаро.

А. САЛИЕВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

1983 шера 21 декабре Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани хилар. Цига ладийгІар «КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра Сунженски района хьалкъа депутатий Советаша беча организаторски балхах» долча дешага. Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьккхар, района партийни организацеша кулгал деш йолча Сунженски района къахьегамхой депутатий Советаша, парте XXVI съезда а КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума а решенеш кхоачаш а еш, юрта боахам дІахо дегІабоалабара, агропромышленни комплекс чІоагІъяра, Кхачан программа заданеш кхоачашъяра къахьегамхой оарцагІбоахаш хаьдда бола организаторски политико - кхетам баларен болх беш хилар.

Чакхдоах Советий, юртaбоахама органий болх хийца эргІабаккхара тІадерзадаь балхаш Кхачан программа кхоачашъярца дувзадена дешаш хан-ханнахьа дуаш района юртий, поселкий Советий сессешка, хІаьта иштта исполнительни комитетий заседанешка. Деш латт района бахача наьха социально-культурни бытовни хьалаш тоадара тІадерхадаь балхаш.

Района Советои цун исполкомои чакхдоах Сунженски агропромышленни объединене болх тоабера дола гІулакхаш.

Советаша беш болча организаторски кхетам балареи балхо новкъъостах даьд района колхозаштеи совхозаштеи шера йола пачхаьалкхенга баьнадараш, тха, фуаш дохкара планаш ханал хьалха кхоачашъе а иштта цхьайтта бетта йола вайчахьалкхенга шурен дулхи дохкара планаш тІехкхоачашъе а.

Цунца цхьан, Лакхехьарча Совета Президиумо теркалдир, Сунженски района халкъа депутатий Советаша, цар исполнительни комитеташа Кхачан программа кхоачашъяра беча балха боарам хІана а парте XXVI съездо, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо дІадехарашка хьежна ца хилар а цох тІеххьара хьахуларашн пятилетке юртабоахама производства дегІа-ахара темпаши лакха кулгаІалашдеш ца хилар а.

Района Совета исполкомо колхозий, совхозий, колхозашта юкъарча организацей кулгалхошкарен специалисташкарен деха доагІаІача бесса хьадехац цар экономика леррагІа дегІайоагІийтен юртара социальни декхараш къестаделгеи Іалашдар.

Района, дукхача юртий Советий исполкомаш тІагІерта сарцагІйолаш яц общественни а индивидуальни а боахамашка йолаш йолча резервах юрта боахама продукце производства алсамъяккхара яхы а дикагІа пайда ийбара дош къоастадера.

Ярка йоагІача тайпера шера яьржаяц района бахача нахаца договораш а деш доахаш, хоа тІара оалхазараш кхедара кооперативни форма. Эсала лел района хІаман хьурмат делгеи кходелгеи чІоагІдара тІаберзабаь болх. Ерригга Советаш яц районе къахьегамеи производственни дисциплина чІоагІъяра, лакха овсарле а йолаш къахьегара эша хьаллаш хьадера, юрташка взларш балхаш тІа дІачІоагІъяра эша социально-культурни бытовойн объекташ хьалъяра бахийта боагІІача бесса теркам тІабохийташ.

* * *

Лакхехьарча Совета Президиумо ладийгІар иштта КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш ха хьежна къахьегама дисциплина чІоагІъяра, йоаеш йола балха ха а кадраш дувцалуга а кІезиг дара беча балха хьакъехьарча Нохч-ГІалгІай АССР жилищно-коммунальни боахама министерства отчетага.

Белгалдаьккхад, къахьегама дисциплина чІоагІъяреи къахьегама ресурсаех кхетамца пайда ийбелга Іалашдарен хьакъехьарча законодательства дІадехараш кхоачашдара министерства кулгалхоша цхьадола балхаш деш хилар.

Министерства коллегеи профсоюза дахьа комитетои цхьана еча заседанешка юкъ юкъе ладувгІ къахьегама дисциплина лакхъяра хьакъехьарча дешнех йолча предприятей кулгалхой доккладашка. ЧакхдахачагІа гІулакхаш новкъостал даьд хІама хьа ца деш йоаеш йола балха ха кІезигъе, лоархІамегІарча техннко - экономически хьокхамий давкъера плановой заданеши тІайидаь декхараши кхоачашде.

Лакхехьарча Совета Президиумо иштта белгалдаьккхар жилищно - коммунальни боахама министерства а цунна чуйоагІача предприятеша а беча къахьегама дисциплина чІоагІъяра тІаберзабаьча балхаца лоархІаме кхоачамбоацараш хилар. Масса новкъа а беш бац хоза уйла а яь бола общественни производства интенсификаци арен цув эффективность лакхъяраи, къахьегамхой творчески хьинари инициативеи лакхъелга Іалашдара тІаберзабаь болх. ХІана а дукха я йоаш йола балха ха, балха хана юрта болабу маларош мелаш моттигаш хул. Къахьегама дисциплина телхараш дзала увзац общественни, дисциплинарни, материальни бехктокхаме, боккъоца пайда ийбац болхлой собранеи торонех, производственни бригадай Советех, общественни самодеятельноста органех.

Министерствана чуйоагІача дукхача предприятешка каста-каста хувцалу кадраш. Белгалдаьча а кхыдолча а кхоачамбоацараша юхадет плановой заданеш кхоачашъяр. Дукха дотташ ух къахьегамхошара чуІеча моттигашта капитальни ремонт ханнахьа а яц эсала а ю, транспорто болх во бу яхаш.

* * *

Президиума заседане хьежар СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаташта харжархоша тайнна наказаш кхоачашдарах долча дешага. Лакхехьарча Совета Президиумо ладийгІар НГІАССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетни а кхыча а массадарча комиссей республика 1984 шера экономически социальни дегІаахара Пачхаьалкхен планага, 1983 шера план кхоачашъяра делага, 1984 шера йолча бюджетага, 1982 шера бюджет кхоачашъярга тІагІолла хьажара болх чакхбаларах болча хоамага, хІаьта иштта хьажир массехк кхача [redacted].

Дийцача дерригача дешах де доагІІал дола сопаш дир Лакхехьарча Совета Президиума.

«Электроприбор» яхача заводе дика лоархІама сий долаш къахьегама ветеран, наладчикий бригадир, коммунист Дмитриенко Владимир Федорович. Шина ткъаьь шера цо профессия йика корайоаш йолча заводе. Цо кхо ма еш дІайоаш болх бечарна шоай дІайкий опыт, хьинаре дакъа лоац общественни балхаре.

СУРТА ТІА: В. Ф. Дмитриенко.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ГРУЗЕ КЕРДА АВТОМОБИЛАШ

Пачхаьалкхен комиссе серийна араяккха могаляй «Колхида» яха юрта боахама лаьрхІа йола автомобиль. Цунна енний Кутаински автозавода марка (КАЗ-4540). Масса ерригча климатически зонашка даьча тоххамех толама чакхъяьннай машин. Из бода дотІо хотта баьнначе новкъа а, Юкъерча Азе 50 градус йовхал йолаш а, Якуте 45 градус шелал латташ а.

КАЗ-4550, завода керттерча конструктора Бетнашвили Самана хетамех, тІехьанча кцага а лопара торонашка а диллача хІамма а эшшагІа ца дупен автомобилестроене дикагІа йолча образецал. Масала, кердача «Колхида» компоновочни башхаленаше йиш хиийтай автомобила габаритни йохаллехи майдахи пайда эцилга тоа а деш, доазол деза жерча аналогийнарел луза а ийбара абсолютни удельни хьокхамашка кхача. Кхьчарно юкъе Белгала а «Колхида» миччахьа гІолла а лела йишхулийташ йола лаьрхІа йола резина цун хилараг Іа а.

Кутаискена уллуерча тоххамий полигоне сагІат гІоргга за яьккхай аз кердача машина кабина чу вагІаш. Комфорт дукха кІемма ца эшаш вегевойчун яр санна я: кондиционер, кхерамзлеи оасаш, лаккар тІасагІа моттиг шоллагІа Іад дала я, лаккар лоза лакка хиларга хьежжа айе а лоъа а йиш я. ДикагІа аьттув хилийтара рулевой чарх шоферa лоача тайпара лакхъе а лохъе а, хІаьта лостам хувца а йиш йолаш а.

Дизельни двигатела (160 г. к.) шиъ дІаувза мости баркІ сухал йола передачей коробкен хилеро йиш хулийт вІаьла ийкъа а доацаш комбайна уллув лела. Цхьабеъда, из машин арахецара карерча пятилетке юрта боахама лаьрхІа йола автопоездаш хьайра керда ннзаш оттаде дезаргда Кутаиски автозавода. Цудухьа бола беш йолча цехашта уллув урагІъузаш латт керда корпусаш. ІалаьмАте йоккхача территорие тІа хьалъаш латт гІишлош: агрегатни корпуса, лоац, масала, 75 эзар квадратни метрга кхоачаш майда. ХІанзза а мугІарагІа «дІаэттай» дуккхараш уникальни йола шестерней, редукторий, шассей, полуосей участкаш.

КАЗе администраце тхога хоам ма барра, гІишло къаьлъь кхзаре оттаь ханаш ваццыо дукха керда материалаш, методаш, технологически процессаш юкъехула ларо. Церна юкъе а кердача технически решенеша йІахьий а конструкцешта крупноблочни монтаж яра метод. Толама юкъехуел укхаза а КамАЗ хьалъаш лайда ийбаь метод — буранебиеи свеиц.

Шу дехьча, завод «Колхида» серийно араяккха йолалийнача хана цун корпусашка хургда 500 гергга автоматически поточни мини, кхташ комплексно - механизированни цехаши участкаши. Механизаре а транспортно-складски гІонна долеи балхаш 90 процентал тІех хургда.

ГІишло хьалъа йолаш латт.

Бен БАЙБУРТ,
АПН корреспондент.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ДІахо ла йиш яц

1983 шера 1 ноябрь хьатІаотташ оалхазарий дулх даккхарен фуаш хилийтарен планаш кхоачашдьеш 52,1 а 68,9 а процент. Уж продукташ яхара дикна тІехьайнсай «Северо-Кавказская», «Старо-Юртовская» яха птицефабрикаш. Хила дезарел дукха кІезигагІа оалхазараш да цу птицефабрикашка а біарча хьанйцача «Птицепром» тресте а.

Цул совгІа, геттара лоха я треста боахамашка оалхазарий продуктивность. Укх шера итт бетта дийнахьен буса 8 грамм мара дозал ІотІадеттаденнадац кІоригашта, планагІа хила доагІар 13,2 грамм долаш, хІаьта «Старо-Юртовская», «Кавказ» яхача птицефабрикашка кхы а дукха кІезигагІа да ІотІадеттаду дулх. КІезига да котамашеи боабашкашеи ду фуаш. Цхьан котама сих 140 фуъ мара хиннадац, планагІа хила доагІараш 176 долаш.

Птицефабрикай кулгалхошеи зооветеринарни специалисташеи йоагІаш йола йоакхо яц оалхазараш дебадара, селекционно-племенной балха боарам лакхбара, динагІдола оалхазараш хьаэнлийтара, кІоригаш дукхагІа яхийтара.

Хьайоаккхача продукцега дІадолар нормагІа дІадахийта доагІачул дукха дукхагІа да. ДІадахача шера тресто 25 эзар тоин доакъар доагІачул совгІа дІадахийтад. Цу гІуланха хІама хувцаденнадац укх шера а. Доакъар дика ца хилар а, хІаьта из кийчделга элеваторашка лерттІа віаштІехьа ца даккхар а оалхазарий продуктивноста Іатиъ.

Социалистически доаладе лерттІа лораяц птицефабрикашка. Геттара дукха да 1982 шера дайна оалхазараш. 64,8 процент мара дац дийна дусараш. Кхы дикагІча оагІорахьа тоаденна хІама дац укх шера.

Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама комитетой республика финансови министерстваси дьча тохкамех гучадаьннад штате боаца нах лелабелга, йоагІачул совгІа комбикормашта списани яьлга, оалхазараш ца тоъаш хилар, хьадаьккха дулх кІезигагІа хьатьокхаш а из толхадеш а моттигаш хилар, шоай ханнахьа дебиторски декхар хьа ца даккхар, зоотехнически бухгалтерски учеташ телхар.

Ишта «Кавказ» яхача птицефабрике 1982 шера 1 январе деиз 1983 шера 30 июне кхаччалца штатех йоаца единицаш лелаечен кІал кІийль йоацаш оилдаш лакхьарахи боъьо йоацаш 21,8 эзар сом дІадахийтад. Транспортировка еча хана 1983 шера хьалхарча ах шера оалха ераш доврак 38,2 эзар сома зе хиннад «Северо-Кавказская» яхача птицефабрикана, и. кх. дІ.

Птицефабрикашка моттигаш я доакъаре лаьрхІа оалхазарашта тийначен кхыча боахамашка декхачен дукхача фуашта списани яь. Ишта, «Виноградская» «Майская» яхача птицефабрикашка тІерадаьннад 418000 а 305400 а фуъ.

Оалхазарий продуктивность лоха хиларах, уж лораделга лерттІа віаштІехьа ца даккхарах, доакъар доагІачул совгІа дІаахийтарах, продукци дика ца хиларах дукхагІа хиннад цунга дІадолар, птицефабрикашта зулаш дола зе.

Белгалдаьккхад республика «Госкомсельхозтехника» птицефабрикашта технически гІулакх ца доагІара деш ца хилар, «Грозэнерго» электроэнергена кисткаста отключени елга, хлебопродуктай управленена чуйолхача предприятена еш йола комбикормаш массе ханна ГОСТАХ хила еззача тайпара ца хилар.

Боли лерттІа віаштІехь ца баьнна кулгалхойи специалисташи бехьтокхаме я озаш, «Птицепром» яхача треста кулгалхой декхарийла баьб птицефабрикай балха юкъе нийслу піенхашта кхоачамбоацараш дІадаха.

ТАХАНАРА ТОЛАМ — КХОАНА НОРМА

Цхьа санна дуккхаза а шиъ отраслех йолча предприятешта юкъе лелаеча социалистически къе нотало яьккхай Аргунски «Пищемаш» яхача завода коллективо. Шалински районе меттел еррагача республике а вай мехка а дика йовзаш я заводо арахеца продукци.

ХІара шера дика лоархІаю завод производствении планех. Цу гІуланха юкъе лоархІаме дакъа хьу пропагандисташа. Цар болхлой тІахьех къахьегама овсарле лаккхъяра керда наькъаш леха, арахецача продукце дикал айе. Шоаш къамаьлаш деш, беседаш еш пропагандисташа пайда ийбу парте XXVI съезден цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК пленумийн материалех, предприятена хьалхайха латтача декхарашца айхха дувзаш дІанхухь уж гІулакхаш.

Заводе болх беш я коммунистически къахьегама шийтта школа. Цар хертера лоархІам сенах латт аьлча, из латт ладувгІараша творчески уйла е Іомабарал совгІа, укхаоара нийце знанеш, шоаш боля беча хана практически юкъехкахьа дарах. Кхьичарел дикагІа цу декхарах лоархІаю Санеа Али хертe латта коммунистически къахьегама школа. Санев ше дика специалист хиларал совгІа, къахьегам віаштІехьбаккха хоаш вола саги хьинаро общественник ва. Цунах лаьца из характеристика елар завода партбюро секретара Г. Чинтаевас. Али Адамович производствении отделе начальник ва, хІаьта шийн къахьегама наиъ цо дІаболабир укх заводе 1968 шера кугІарера болхло волаш.

Ер бархІлагІа шу да А. А. Санева коммунистически къахьегама школана кулгалду. ХІара занятега кийчлуш цо уйла тІайохийташ Іомаду технически литература, пайда ац тоіттара агитацех, технически средствах, завода производственни гІулакхашца юкъа гІерт ше хьехаш йола материал. Дукха хаттараш кул ладувгІарий шоай хьехархочунга. Ишта дукха ха йоацаш цхьан занятe транспортера овсашта рихтовка яра процесс аттача яккхара, малагІа гІулакх віаштІехьдаьккхача баьхахьа дерхкогІ, яха хаттар оттар. ГІулакх мишта латт аьлча, из процесс нулг карара къахьегам дукха дІабехаши, халеи я. Цун механизировать мишта дергдар-те яхача хаттара ладувгІарий теркам тІаберзабир А. А. Санева.

Дукха ха ялале кузнеца И. Шимнева, штамповщикаша А. Макуласве, С.-Э. Мучуеве специалисташа гойтар овсашта рихтовка механизировании хьисапе е йиш йола установка. Производствена юкъейяхачул тІехьагІа цо шозза совгІа айййр къахьегама овсарле, цхьа болхло кхьичаьха къахьега йиш йолаш мукъавалийтар. ХІаьта шера цох хула экономически эффект 600 сом совгІа я.

ЛадувгІарий предложенех производствена юкъедоладаьд мукхъюаш йоацача турбашта плезменни резка яра гІулакх а. Из юкъедоладелехьа дукха къахьегам дІабехар цо, пуйца цхьена ма хетта дика а хиланер из. Цо торо елар къахьегама овсарле шозза лакхье, шин саг кхьичаьха болх бе йиш йолаш мукъавалийтар. ХІаьта шера цох хьахинна экономически пайда 600 сом ба.

Коммунистически къахьегама школа ладувгІарий предложенех зІанараш тІа йоаха фасаш дІаяхара процесса автоматизировать де віаштІехьдаьлар. Из предложени елар слесараша-сборщикаша Ю. Лорсановек И. Висултановеи. Цо а дикка къахьегама овсарле айе торо хилийтар.

Тха заводе опыт йоккха йолча, балха еррига къайлехаш карасрдаьча ветеранашта уллув къахьегаш технически училище яьккха, е итт класс мара аинхаза бола нагирхой ба. Теоризо хац царна цхьабакъда, практикаша дувзадена гІулакхаш массаза а дика латтаи. Цулухьа керза професси карасроаяра гІулакх тІехьадуал. Из гІулакх а школа ладувгІараша шоай теркаме ийцар. АргІанарча занятe соцам бир нагирхоша балха говзал сихагІа караерзергІйолаш царна хьехамташ тІаІоагІбе. ЛадувгІараша Х. Осмаеве, Ю. Лорсанова, В. Висултанова, С. Загорске, В. Шоаипова, кхычар лаьрхІар къонача болхлой хьехамчаш хила.

Ишта производствена боккха пайда луш, хьалкаш ца латта декхараш дикагІа кхоачашде торо луш я Санев Али Адамовича кулгалду коммунистически къахьегама школа.

И. АСЛАХАНОВ,
«Знамя коммунизма» яхача Шалински района газета корреспондент.

Хургболча хьувкъама...

Пачхьалкхенга ялат дохкара декхараш кхоачашдаьд укх шера тха совхоза кхаш леладераша. Цхьабакъда пятилетка хьалхарча кхаь шера пачхьалкхена ялат дІадалара декхараш кхоачашдеча дикка декхар тІадисад тха боахама.

Пятилетка диълагІча шера совхоза механизаторашца тІанйцача социалистически декхарех лаьрхІад ка бола ялаташ кхедарен кийчдарен планаш кхоачашъе а тІадиса декхар дІадаккха а торо хургйолаш хІара гектара тІа ра 25 центнер йолаш ка боле ялаташ чуаца.

Из атта доаца декхар кхоачашдара дика чакхдаьхад совхозе гурахьа ка бола ялаташ дІадера балхаш. План тІехккоачаш а еш, 1240 гектара тІа дІадийнад ялаташ. Дерригача кхашка минерални удобренеш тайсай ялаташ дІадувча хана.

Агротехника боккъонех доагтІача тайпара чакхдаьхад оаха лаьтта ахара, ялаташ дІаде кхаш кийчдара, ка бола ялаташ дІадера зерригга балхаш. ЛоархІам баьб цхьаьккха цхьан гІулакха а — хьалха кІан мукх хенйача шоллагІчен кхоалагІчен шерашка уж ца килийтара. Минерални удобренеш товсаш дІадийнад дерригга ка бола ялаташ.

Уж балхаш чакхдоалача хьинер кхо ца деш болх беш чакхбаьккхаб ялаташ дІадувш хинна тха механизатораш Кузьминов Михаил, Боронин Николай, Богатырев Мухтар, кхаш оахаши кийчдеш хинна Уримагов Борис, Ажигов Беслан, Гагиев Хьасан, кхыбараш. Шоашта тІадилла декхар цар тешаме кхоачашдаьлта гойташ да цхьатарра дика тІалаьнга лаьтта ялаташ.

Цхьацадола кхаш дар ялаташта зе деш йола чоапилгаш шоай «болх» дІаболабаь. Цу кхашка ханнахьа молхаш тоха а віаштІехьдаьлар механизаторий. Ка болча ялаташта біаьстан юхьье цІаьхха минерални удобренеш товса лерхІаш да тхо. Цо а повкъостал дергда ялатий хьувкъам лакхбе.

Тха совхозе ворхІ біаь совгІа гектара тІа хургьа тайп-тайпара біаьстие дІаюаш йола культураш. Укх гурахьех Іайн дика этгача хазах пайда а эцаш, біаьсти хІамаш дІае ела дерригга кхаш ханнахьа гІора кІал аьха Іодехкад совхоза механизатораша.

ХІанз лоархІаме да ма мотта дукхагІа ширдаьнна кхо кхашка хьолга. ХІанз пу деша дукхагІа йоаихо еш ба совхоза механизатораш. Цу гІулакхо а повкъостал дергда тІадоагІача шерара хьувкъам лакхбара.

Шелал бтталетьа чакхдаьккад оаха комсий кхашкара дерригга балхаш а. Лаьтта тІахьекха комсий гаьнаш дІахьайлаб. Из болх беча къаьстта дика къахьайгар тракториста Полищук Вячеслава, Михальченко Виктора, Мальсагов Заьлихаь, Колесников Юре, кхыбараш.

Совхха балха хинна гІалаташ терна а даь. ДІахо водача хана уж хургдоацаш леладе гІерт совхоза кхаш леладераш хьагІадоагІача шерарча хьувкъама лара йоллара гІулакх. ХІанз укх сахьате цар из віаштІехьа а дол.

А. БЕКОВ.
МагІалбакерча «Луч» совхоза хертера агроном.

НОВ. Р. М. БОГДАСАРОВНА «НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ТРАНСПОРТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совето Президиума

У К А З

Республика транспорт дегІайовлаеча доккхий гІулакхаш карагІдувларах, общественни балха юкъе хьинаре дакъа лацарах «Нохч-ГІалгІай АССР транспорта заслуженни болхло» яха сийлен цІи лойла Богдасаров Роберт Михайловича — КПСС Нохч-ГІалгІай обкома промышленно-транспортни отдела заведующа заместитела.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1983 шу, 16 декабрь.

Сент-Джорджера ухача хоамаша тешал ду, Гренадера хьал геттара а чІоагІа кхоххадена долаш дусаш хилар а. Американски оккупанти массанахьа а хоалуш я: столица хІара улицаш тІа, кхы нах бахаш йолча моттигашка бе геттара чурабаьнна ниэаш деш, квартирашка, автомашинашка чухьекаш, нах лупцаш, гІайрен тІа бахача наха эггара а миньеръаьнна антикоммунистически уйла психологически качйолла гІерташ лела американски салтий.

«Ньюсуик» яхача журнала тІара хьеийцача сурта тІа. повкъа дІаводача сага чухьожаш воала американски оккупант.

ТАСС фотохроника.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

СОЮЗНИКАШ — МОАСТАГІИЙ

«Даьла союзникех лораелахва со, хІаьта моастагІий-м сайна корортбар сона!» Уж дешаш а яхаш чуйоалаш латт Греци 1984 шера дІаІарах. Декабрь бетта дукха халонаш лайра цу мехко, каст-каста бетталера кхерах ког.

Дукха ха йоацаш Афинех хиннача ЕЭС чубоагІача «итт» мехка кулгалхой совещание хьахьекхар «юкъера» яха дош «Юкъарча рынкана» характеристика луш хилча віалла эшаш а доаца дош хилар. Цунна юкъеяхара керда проблемаш оттаьй Грецена хьалхашка. ХІаьта из-м ишта хургдолга хьалхха а ха йиш йолаш а дар. 1981 шера октябрь бетта парламент хоржаш ше котхургхиларех шекo а йоацаш хиннача хана «ДІаяккха «Юкъара рынокі» яха лозунг кхайкадора Еррига греческий социалистически болам.

«Иттане» заседанеш лоча «Заппионе» латтача креслаех царна тІабаьгІарех йиса йовхал дІа а ялалехьа, хьайиллар Брюсселе НАТО тІема министрий сесси. Цу сессе, гуччахьа агрессивность а лелаеш, гІертар Греце союзникаш Эгейски форда даькъерча цун суверенни бокъонашта доазув оттаде. Мичча хим а, Греце шийн хоза хьаькъалагІа лоца къамаьлаш ма лиите, къоастталаь аьлча кипрски проблема юкъаш дараш, НАТО, Папандрей ма аллара, цунгахьа «къора лерг дола» оагІув ерзаеш хиннай. НАТО-на эш йийкъа Кипр, хІана аьлча цаІ йолча, шийн лоІамеча. біарччача Кипр Республика дІадех кхьача мехкий тІема базаш дІаяхар. НАТО-на эш Эгейски форда тІа суверенитет йоаца гІайранаш, хІана аьлча тІема базаш хьаяра йола шийла дакагІьар кхы йоаца майда я из. НАТО-на дела, Эгейски форда тІера сигале еррига а бокъонаш шийн дсалахьа хилар. «Фантомаш», «Миражаш», кхыметтел «Кфираш» а цу тІа чайкаш санна, паргІата дедаргйолаш. Греце позици къаьта гуш я: из раьза яц шийн суверенитет тІалатгІача Эгейски форда тІарча гІайренех дукха ха хьалха деиз НАТО доал дераша цуллерий Іаьдалегіа левзадеш латта понерах доазара йола карташ де.

Кипрерча туркий община кулгалхоша псевдопачхьалкхе хьаяро тІехвала йиш йоацаш йола барьер оттаьй кипрски шин общинана юкъерча переговорашта а греко-турецки переговорашта а юкъе. «Аз кертагІдоах, — аьлар Брюсселе Папандрей, — сетуаци цхьан кога тІа лаккхара йола еррига наІараш къайла хилар. Лакхлуш латт цу районерча маларa кхерам тІатоссаш бола кхоикам». «Цо лаьцлен йир диалог кхаддоладара эшаш дола хьал да Кипре псевдопачхьалкхе хьайолла аьнна йола решени хувцари цун къулбаседенгахьарча дакъа тІара туркий оккупационни біу арабаккхари».

Папандрей аьла бокъо а йолаш шекаьнавар НАТО гІоллара шийн союзникаш — Кипр біарчча а шийн мукъе а хила езаш хиларах йола 1960 шера яь цюрихски лондонски соглашени кхоачашъерхилара йола гаранти йола Великобритани Турции — тешаме хиларах. ТІаккха гІатехар цо кипрски проблема къаьстаяр дунен халкъашта юкъерча конференце гоне чу де дезаш хІама хилар.

ХІанз дІагаьнна а воацаш а волча НАТО генеральни секретара йозефа Лунса аьнча Эгейски форда греческий суверенитет хилара доаш дуккьал юридически характер йолаш а да, віашіи хьалахарча шиъ мехка хетараш цхьатарра ца хиларал совгІа хІама а дац, аьнна йолча заявленена жоп луш. Папандрей, «Роджерса соглашени» оалаш яр ларде а луцаш. дІанхайнадир НАТО лог ца даьхача бакъахьа да Греце тІема маневрашта юкъе даьгьа лоацаргхиларга аьнна. Цул совгІа, греческий премьер-министра заявлени йир, шийн хана Грецена НАТО тІема структурана юкъе реинтеграци яра процесс йолаира бахьан хинна соглашени хІаначуа тІехьагІа ниэ боацаш хиларах.

Брюсселе тешамеча ханага гІолла хайнад, НАТО тІема министраша цхьан оттаьча коммюнике моллагІча а «шийла тІом» кхайкабе рий позицеш тІара язъьбча параграфа кулг ца яде лаьрхІа Греци хилар.

Хьалха тоха лаьрхІа йола американски ядерни ракеташ Европе дІанийсъяра духьаьара Греце позици хувцалургйоацаш хилар кертагІдоах греческий пресса. Правительствении гІозараша дІахойт из позици хувцалургца хилара бахьан принципиальни а идеологически а хилар. Тахан цхьаь латтац Греци США «евроракеташта» дуьхьал. Цунна уллув я Дани. Из Іалаьмате хьоккъе сизаш я. Цу шин мехко лийца позицеш хьакъале я, цар правительствош терахІадеш я цу деша хьанехьа шоай халкъашта хетараш, хІаьта из ала йиш яц Бонне, Лондоне, Риме Іаьдала нерте латтарех.

Афина дерригa демократически непайоазув цхьатарре лерхІаш да. НАТО гІоллерча шийн союзникей еррига Къулбаседатлантически блокаш кхерамегІа моастагІа вац Греце, аьнна.

Борис КОРОЛЕВ,
АПН соб. корр.

Афины.

ГАВАНА, 22 декабре. (ТАСС). Куба халкъа Іаьдала шозлагІа гулъьнча Къаьман ассамблея ших лагІа сесси болх бе йоланнай. Цун балха юкъе дакъа лоацаш ва 480 гаргга депутат, шоашта юкъе Куба Компарте ЦК Хьалхара секретарь, Пачхьалкхен советен республикана Министрий Совета Председатель Фидель Кастро а волаш, партен правительствен кхыбола кулгалхой.

Сессе дуцаргда 1984 шера экономически социальни деґІаахара паІ йолча пландах, цу юкъа лаьрхІача пачхьалкхен бюджета проектах, кхыйолча законопроектех, хІаьта ишта ассамблеяс дуцаргда дІалукъанча юкъе лелахеча гІулакхех.

Халкъа Іаьдала Къаьман ассамблея председатела Флавио Бравос ше сесси хьаийллачул тІехьагІа чІоагІа біехa яйнар рейгановски администраце лелахеча гІулакхех, къаьстта хьалха тоха керда ракеташ Европе тІехьагІа хургйолчун уйла эш Вашингтонтача Штаташа дІаоттарах. Цо ишта бехке йир США империализма политика Центральни Америкеи Карибски бассейнеи. Гаргарча Малх болеле а кхыча районашка а лаьта гІулакхаш бахьан, социалистически Кубана духьала цо тІатуйса керда кхерамаш тийша болх боаллаш хилар къаьстта белгал а доаккхаш.

ХАЛКЪА ВИКАЛИЙ СЕССИ

МЕХКАШ, НАХ, ІАЬДАПАШ

НИШТА ДЕЗДУ МОНГОЛЕ КЕРДА ШУ

Дуккхача шіейшта юкъе эггара хозагІа а сакъердамегІа а дар да Монголе Керда шу. Геттара къаьнача историческия хроникаша тешал ду, шиъ эзар шу хьалхе а тІехьа монголаша белгалдаьхар — бетта календарагІа біаьстан хьалхарча бетта хьахулаш дола Керда шу хилар. Іалаьмате лоархІаме а гІаьвуга а собатй хиннай из хьайбаш лоладечун кочевникаа вахаре. Дерригa цун рузкъа доахан Іаьгара довлар, цун хьайбаш тІаькхетаргдола, хІаьта, керттердар монголаша дерригача хІаман корта лоархІаш йола шура шортта хургхилар хьагойтаю йола дуккхача хана сатийса біаьсти яар да керда шу долалалар. Духхьала цудухьа оал цар Кердача шерах «Цаган сар» ,кента аьлча «КІай бутт». КІай бутт монголий дино беза лоархІаш ба. Вахара а дерригa цІендалара а символ й из.

ЦІейна кийчбала болалу дилла а массехк дн хьалха. Арата-доахан леладечо кийчъю ше чуваха моттиг. Во хургданар цунна тІайоалла ферта хийцача, торо йолчо шийн юрта кІай кІала тІатехача. Кийчде деза кочевника нагтахьа мара тІа ца дуаха, цІей деэадеш тІалупхадеш дола бархъаш, совгІаташ а хила деза кийчдаь.

Амма хьалхагІа накъаданиха деза Къаьна шу. Цу гІулакха цхьа ди хьалха кийчде деза дика пхьор. ДикагІа мел дар истола тІа оттаду. ТрадицегІа хІаранена шура в етте чей оттаду цІеншийн юрта кІай цІада тІатехкаяве. Цул тІехьагІа аргІа бузага, монголий хингалаши ца иесеч, шеко яь, истола тІа оттаду дукъ-дукъа шурий дваргаш.

Керда шу бийса скъалуш дездац монголаша: Кердача шера хьалхарча дийнахьа дезду. Іуыра маьлла зІаьараш гучайоаллаше юрт оалача ферта даьча цІалга дас шийн цІагІа дІачувоаллача кІайча тхал дах истинг дулл тІаккха хьаьший бахнарга хьежаш вагІа. Уж чухьехац. ХІара лоалахо декхарийла ва шийна уллув доахан а дошмадеш ваха гаргара саг лархІа а цун цІей даькъал дуьла а. Коа чувенача саго массаза а оалаш дар аьнна нальнечул тІехьагІа. корта Іочу а бахийте голашкара соттадаь кулгаш бедал кІал а йолаш фусамдаь кулгашта тІадоахк. Из да, ше цун сий деш хилар а, нагахьа санна шийн гІо оаиш моттиг хуле, оарцагІвала кийча хилар а дІахайтар санна хІама. Фусамдас хьаьший чубоах. Верригаш Іохоиш юрта юкъе боалача ахуарча гоннахьа. Из дІалазденна дале а, массене а кхоачашле дезаш дола эпон да. Эггара чІоагІагІа лоархІаш бараш «хьайхарча митангое» юрта чу эггара сий долашагІа лоархІача къулбаседенгахьарча оагІорахьа хоашабу. Юрта ІойогІ дилла а чувоала моттиг къулбехьа йолаш. Царна аьтта оагІорахьа, малхбузенгахьарча даькъ тІа каІа нах ховш, аьрдехьа — кхалнах, наІертахьа — нагирхой. Два хІама хьадалехьа гІаьденаш а уешаш багІа. Го боахаш лелаш хул нефритах, агатах, яшмах е кхыча безача маьхерча кхерилгашка диллача ах мах болча кхерилгех яь тхьамча доаккхаргаш. Нагахьа санна, тхьамна дика лота а лой, из Іо а ца доде, из дикана лоархІ.

Амма истола тІа оттаду керттера даар — устагІан пхьорагІа буть. Истола тІа хьаядотт хьоара хІамей гувнаш: деьттеца кхерза олгаш, тайп-тайпара нахчаши кІалдаши. Фусамдас урсаца тед букъ, дикагІа дола декъа эггара чІоагІагІа лоархІаш волча хаьпза лу. Дулхен шурий даарийн чам баьккхача мара болалац хьамший кхы хІамаш яа. Фусамнанас тел хьаьшашта, дото чамеинна а етташ, кумыс. Цул тІехьагІа шурех даьккха къарахъ мол, вахарал эхь долашагІа монгола, тІаьхача кхы хІама ца хилар диц а ца долийташ.

ЦІей дикъденнад. Цьаьнне бе йоагІа морнихур е шаил. Хьаьшашта юкъе ба илли оалараш а, цар, цу музыкальни инструменташа тІехье тоа а деш. гІийлла къамаьл дара хьисапе иллеш доах — уж да стихотворенеш хьисапе Керда шу доладаларца дувзадена фусамдайна доаха ловцаш. Эггара говзагІа а дош дикагІа але ховш а волчо массаца а раьза вола хІама аьлча тІоараш детт.

Че чакхъьнниай. Хьаьшашта пхьаь ловлахошка болх фусамдай а. Цар біаьцин моарцнал хетт. ловцаш доах, дуача зІамай чам миннаб хьож. Еррига юрташка чуйитта баьлча, говраш тІа а хайше, района е аймака центре болх арахаш. Цига дилла а яхар мо, къахьегамхой тормествении собранеш хул культура ЦІеношка

Борис ФЕДОРОВ,
ТАСС корр.

Улан-Батор.

КЕРДАЧА ШЕРА ДОЛА ДУГА ОЛГ

Укх керда шу тІакхоачача деношка Японе городашкарча сувениршн тикай тархешка деккий чухьиккача сийна хетаду. Нигалех, металлах, дахчах, каьхатах даь дола уж латташ да тархеш тІа, традицонна японски фанарикашта тІадаьнад, фиолетови гІайбаш тІа тъьрча а къьарча даша да...

Бахьан доацаш дац декний тема сеала шера яржар. Чакхдоалаш латт нала шу, долалуш да дахкан шу. Малхбоален мехкашка тІайоцча календарни цикла-гІа хІара шера и шийн боъьонца долаш долча е дагалаьцача хІаман символ. Нах тешаш ба, дахкан шера ваь саг дахка санна, къахьегаш, хІаман кхоа беши Іоадеши, маькара хургхиларах.

Японцаша дезду Керда шу, ямоно тІа а йийхе. берригача дезалца цхьаи йохача истола гонехьа. Керда шу хьатІіанхача таргагІертача тІехкьарча деношка шоаш чубаха цІеной. хІаьта ишт та еррига кхьйола здаиеш бамбукеи дийхкеи таьнашца, мандаринашца, кІайча дуга каькатех яьча жгутаща хозъю цар. «Кадожацу» оалаш йола уж еррига хоза [illegible] символ.

[illegible]

дола дуга олгаш де. Цу гІулакха корм эггара дикагІа зІамагІа латаш дола дуга. Из дукхха кхеххаду. ТІаккха чІоаргача дахчан ний чу Іочуду, дезала юкъе эггара низ болашагІа вола каІа саг волалу из йоккха вож а етташ хье. Цунах мелдашка бийза нІай бод хул. КІаьдача дугана еттача вожаро віалла а тата дац. из болх бара йоккха сатех а чІоагІа низ а эш. Етташ йола вож цІаьхха а тоха хьалтьейльча хана нийна юкхе латташ йолча цІенпанас сихха кІалтІ Іабоах къалтьайбича бела бола дуга бод.

«Мотэ» да Керда шу дездеш японцаша оттадеча шурна керттера даар. Кердача шера кхича даьраиита юкъе хул селедка Іов, докъалаь геттара віежига чуэаьрилташ, форда кабуп. Массехк денна лаьрхІе кийчду цІенпанас уж даараш. цІей деэадена деношка шийн салаІе йиш хург[illegible]

[illegible]

Керда шу хьаьулача хена. Къаьнача традицех, хІара саг декхарийла ва Керда шу хьалулаш цІа вавча моттаге вила. ТІехьарча шерашка біеьш ээараш бола нах бе болх лехаш йоккхийча городашка кхаб бола. Цудухьа да, хІанз Керда шу долалу ди тІакхоачаш токийски вокзалашка чувала йиш йоацаш дукха нах хилар. Сихбеннача городашка бахача наха штурмаш ю поездашта.

Іаьдал да Керда шу долалуш ваьча моттигe воагІа саг тІабувхаш керде кога гІирс а болаш хила дезаш. Цудухьа ваькъа баха арабаьнна дукхача наха еккъашта юхкерча тикашкара нийю кога тІа юаха цІена хІамаш. хІаьта шоашта тІайийха къаьна ботинкаш цига лоаттийт.

ТІехкьара ловад йоде ах бийса яла массехк секунд мера ца йисата хана. Цхьа[illegible]

Константин ПРЕОБРАЖЕНСКИЙ,
ТАСС корр.

Токио.

Информационни агентствашна Нджаменера беча хоамашка [illegible] пащ бахьан долаш Чадера хьал кхоанадена дусаш да. Чада [illegible]

«Жен Африк» яхача журналан тІа: Нджамена улицашкара французски салтий.

ТАСС фотохроника.

● ВАЙ МЕХКАХОЕХ

Лотаелар лампаш...

Тахнарча Малхбоале къаьстта моттиг дIалоец са вахаро. Ткъесте шу даьнна эIаминга сиг вар со укказа Советски Эскаре гIуллакх де тIаьийхача хана. Ткъаь итт шу даьнна цул тIехьагIа. Бакъда, цу хана а са дог чу чIогIийцаш леттер цигара нах — къаьстта шиш тайпара нах болга тешаш йола уйла. Барттайне, гIуллакхаца болаш, «ловмаш ховрцдаргдолаш» — иштта бер уж. ХIаьта, дега дика а кетийташ, вахаро хьакъекхар царех сона хийттар харцхинна-доацилга.

Эрсех, украинцех, татарех, эстонцех, иштта кхыдолча къамех леттар цу хана тха отделени. Отделени командир вар эIамагIа вола сержант, Грознера Дикаев Шамсутдин. Цунна ловццана юкъа ка яьлар, цхьан цIен дезал санна барттайна коллектив вIашагIйолла. ВIалла дIадала а ца дезаш дегардар дIа-хьа ховш, ишта дукха дезаш дар тхо тхойла.

Эскаре гIуллакх даь даьннечул тIехьагIа дукхагIбераш шоаш баьхача моттигашка цIабахар: Украине, Ленинграде, Прибалтике...

Цу хана вIалла дага а дацар тхона юха а укказа Бурейски ГЭС хьаьча тхоаш вIашагIхетарг ма дий, аьнна.

— Миначехьара лохаргвар шун бригадирI — каьттар аз кагийча нахага со Талакане кхаьчача.

— ДIа дIахьенача эгIа цIай дак гой хьуна! Цу юкъе хьун петарашта юкъа латташ а цун палатка. Iалама хозал йовзаш, из дукха езаш, шиш тайпара из кхетаеш сиг ва тха Шамсутдин...

Бригадира палатка юкъе, эIамитача лаьттан чIегилга тIа кхачац леттар помидораш, хорбазаш, баклажанаш. ЭIамигача бешер де хьал а гIетта сагакъа хьаьийрзар.

— Дикаев Шамсутдин!! Аьъ, гIа-м дац сона гур!! — цац а аьнна цIогIа ийхиз сога.— Мел ха а вай ца гу...

— Хьона гур гIа дац, са новкъост, — вела а аьнна йистехьар Шамсутдин. — Со ва-кх хьона хьалхашка леттар. Бакъ а хиннад: «Ши лоам вIашагIкхийттабец — ши саг вIашагIкхийттав» аьнилга.

Эскаре гIуллакх даь валлиначул тIехьагIа, дукхагIбераш санна, из цIавода ше ваьхача Грозне. Массехк шера бола беш вул «Грознефть» объединене. Укказа саг йоалаю. ХIаьта цо шелаваь ши воI ву цунна.

— Са дага чIоагIа эвеелар ер моттигаш. Массаза а укказа юхава безам болаш хулар со, — кхаш дагалуец са къаьнарча доттагIчо. — Бакъда сесаг дукхьала яр ше яьха моттиг, гаргара нах бита дIаяра. ХIаьта а, Амуре Зейскии Бурейскии гидроэлектростанцеш а болабале ларх1 аьнна везача, къаьстта чIоагIа сатам байра са. Цигача ца везача со Iапургвоацилга кхетадир са фусамненас а. Цу хана къонгаш а кхийнабер. Цудуьа, из квартира нийцача шоаш дIатIебоагIаргба аьнна, дезало бокъо елар сона цига дIаваза.

Зейски ГЭС хьалхарча агрегаташа ток елар 1976 шера. ХIаьта цу шерре а, хьалхарчарца Бурее кхоач Шамсутдин. Укказа бахе хьабоагIа цун дезал а. Цу хана Шамсутдина къонгаш Шамали Султани дийша а баьнна, профтехучилище чакх а аьккха электромонтажнике говзал карерзаь бер...

— Тхоаш даь никъ хержаб оаха а, — йоах кагийча нахе. — Тха а безам ба Советски Приамурье электрически седкъий сагача дакъа лаца.

Дезал а болаш дикка за яьннача Шамсутдина низткъело хургъя кердача моттиге, аьнна кеташ бер цхьабераш из Бурее водача хана. Цхьабакъда, Шамсутдин укказа моттиган йовзаш а хаполех бIу це къожабеш а саг вар. Цудукъа, ше цкъа ловрхIар кхоачаш а дир.

— Аз дIадоладаь гIуллакх сона юкъе дIа а этта, тешаме дIадаьа ши воI ва са, — доккхал деш дувц Шамсутдина. — ХIаьта хьаьунаш йола ДикаевгIар гидрогIишлонхой династи йохаергйолаш низ ба а бац...

Бурее хьакха баьккачар хьаьий Талакан яха поселок. ХIанз укказа везаш кхо эзар сиг ва. Палаткаштеи дахчан времянкаштеи уллуе хьалдеш латт, вахаро мел эшар чуъ долаш дола, вIашагIердаь цIенош. Таежни бердаш тIа еш латт причалаш, складаш, ремонтни мастерскеш, тонелаш а езкаш ловмех чекхдоах некъаш.

Ер очери язъеш со гаьна ва Бурейски ГЭС а. ОтпускагIа аьвча, кхийнача моттиге цIа а вена, телевизорга сайх а сай новкъостах а лаьца хьахьокхача передачага хьожаш вагIа со. Сай новкъостий телевизорга гIолла хьахьокхаш гаттаре хозе хийттар сона. Дег чу вссар тайп-тайпара уйлаш, цхьераш цIаьхка кхетаергйоацаш аз а нахе йоакхе гIишлош хьалъю, а гIишлоша нах дегIабоалаьбу. Хьаэцергба вай, дукхьал, лахе буцаш бола ДикаевгIар дезал.

...Дукхьашха Талакане кхаьчача, низткъаь кьел дар укказа кхинар. МоллагIа а кIалма хела де юкъьенца дIадоладе. Хала вIашагIъелла гидрогIишлонхой коллектив бIаргагуш йохаш леттар. Цох цхьа масал доалъдаргда аз: хьалхарча шера гIишло а 450 саг вера, бакъда, дIа а вахар — 430 саг. Из проблема Iалаьмате сиха къоастаа эзаш яр. Фу дича бекъаьа кургдар? Из каттар а нийца Ш. Дикаев волча вазар гIишлон управлене начальник В. Шупляков.

— Хьогара новкъостал тха тхона Шамсутдин Шамсутдинович, — аьлер В. Шуплякова. — ХIанз вай эггара керттера а эггара бехктокхамегIа а йола участок ЛЭП-220 я. Из ма хулла сихагIа хьаь доала деза вай. ХIана аьлча, электроэнерги тоъаш яц. Цуноц юзаенна я ерриге а вай калонаш. Цудукъа высоковольтни лини, кхы цхьа ди тIехьа а ца доаккхац, керда шу тIакхоечеш бола бе йолаллийта эза. Хала декхар да из. Хьайне тIаацергдий Iе из гIуллакх.

Сайрийна, белаяре чувеча цкъа кхонгашца дагавьлар Шамсутдин.

— ЧIоагIа эшаш хилча, тIеэца деза из гIуллакх, — аьнна хьаллаьцар шоашка дас дийцар Шамален Султанен. — Оаха тхоай новкъостий а тIехьекаргба цу гIуллакха.

Кердача шера цIей дездара оттадеьча шун тIа нах баIеча хана Шамсутдина бригадо 30 градус шелалагIа доакъашта юкъе я. Монтажникаш сихбенна ЛЭП-а тIеххьара бIоагIа IобогIаш, гирляндаш дIачIоагIъеш, ъьакасаргаш дIадекхаш, изоляторашна зхожаш бар. Цу хана, цIаькха чIоагIа дарц даьлар. Гидрометеорологаша хьалхагIа а хоам беьбар цу тайпара хаоттам хургхилерах. Хетаелора, мел дар доадергдакх уккхо, аьнна. Цхьабераш шекбуала а болабелар, беха хьайзар.

— ХIама дергдац. ФункагIа хула а бокх соцабергбац вай. Кийнда кхеремзлен техникагIа мел эшаш доле кIема, — аьлар бригадира. ТIаккха цо эггара хьелха метта тIагIолла урагI ваьзар.

Нах бокевзар, Iалама халонашта дукхьалъайттар. Страховочни тIеккараш бIоагIех дIа а тайса, дIаэо монтаж еш бер бригада болалой. ХIаьта кийса цкъийтта сахьат деьлча Талакане потеелер электрически лампаш.

Э. ЛОГИНОВ.

Керда выставка

Унх деношка П. З. Захарова цIерагIча изобразительни искусствай Нохч - ГIалгIай республикански музее хьайийллар республика художникий отчетни выставка.

Цига да живописа, графика, скульптура, прикладной искусства хIамаш.

Хьожаш болчар безам тIаозаш лахкача говзалца даь тоъал тайп - тайпара балхаш да цига хьагойташ. Царна юкъе дикагIчарех да К. А. Мурзабекова дилла «В. И. Ленина портрет», Х. Дадаева «Даь къахат», Р. С. Мальцагова «Пхьа битар», К. Ц. Мовтаева «Дагалаттар», С. М. Сухорукова дилла СССР Лакхехьарча Совета депутата «Рыженкова портрет» яхеи кхыдолеи живописни сурташ, И. Д. Бекичева скульптураш, Г. А. Абдуллаева, Э. Ш. Пайзулаевас, кхычар а ь прикладной искусства хIамаш.

Укказа да къоначча художникий З. А. Эсмурзиева, А. Даурбекова балхаш а.

А. БЕК.

ДАГАБОАЛАШ БА ХIАМАШ ТЕГАРАШ

РЕПОРТАЖ

Дукха нах гулбеннаб В. И. Ленина цIерагIча проспекте доаллача быта Цlен кердача модагIа дола барзкъаш гойтача зале. Республикански семинаре дакъа лаца баьхкар Грозерча, районашкарча модай цIеной, ательей, барзкъаш деча цехий болхлой. Гулбеннарашта юкъе ба къахьегама ветеранаш М. М. Джамбулатова, Г. А. Вознюк, В. Р. Маркарьян, Н. М. Гайдай, М. Н. Гридина, кхыбараш. Семинаре я Ростоверча опытно-экспериментальни швейни лабораторе керттера художественни кулгалхо Т. Г. Перекатки.

Цар шоай болх дIаболабалехьа са къамаьл хул «Чечингшвейбыт» объединене керттерча художникаца-модельераца Антипина Татьяна Анатольевнаца. ХIамаш тегараш дагабала вIашагIкхетарах массехк дош алар дийхар аз цуннгара:

— Ер тайпа семинараш каст-каста хулаш яц вайцига. Опыт йоаар, хьалхашка латта деккараш кхоачашдара итогаш яр, нийслу кхоачамбоацараш дIадахара наьъкъаш лахар санна лархIа еза «Чечингшвейбыта» чакхйоаккхаш йола ер семинар. Цул совгIа, кердача шера хургйолча модана дикка терко ергъя, гойтаргъя хIанзле кийчъяь хьатIадоагIача шера хургйолча мода цхьайола моделаш.

Шоай болх дIаболабу республика швейникашa. ХIаьта эггара хьалха дIайхача дешца бувц дукха шераш шоашта безабеннача балха дIаденнараш, царна сийлен грамоташ лу. Царех цаI я Джамбулатова Мухьмада Марем. Цунна из совгIа луш зале баьгIача хIаране дог шиш тайпара гIоздаьлар. Из дикка йовз вай республикерча къаьнагIча а къонача а хIамаш тегараштa, дукхача хана болх баьб цо «Чечингшвейбыта» модай лабораторе заведующи йолаш. хIаьта хIанз № 8 йолча ателье къахьегаш я из.

Республика швейникий балха дола къаьст-къаьстта лешаш дувц семинаре шоай докладашца. Уж да наьха бытовой хьашташ дикагIа кхоачашде, юрташка балача наха дикагIа гIуллакх дергдолаш приемни пунктий болх тоабе безаш хилар. Цу тайпара чулоараш болаш да Нохч-ГIалгIайчеп бытовой гIуллакхаш дара министерства йоккхагIа йолча инженера О. С. Остоградскайн къамаьл.

— ХIанз а Iемадаш вай, — йоах «Чечингшвейбыта» директора А. П. Косторновас. — лахкаре культура йолаш, хьадер дика а деш заказчикашца Iимерза долаш болх бе. — ХIаьта швейникий балха тIа из бокхи лоархIам болаш да. Уж кхоачамбоацараш ма хулла дIадаха деза сихагIа. Аз хоза а хеташ хьоахаю № 8 йола Грознера модай ателье. Iуйрийна ворхI сахьат даьлча даь заказ сарахьла кхоачашду цига.

Косторновас белгалдоах наьха бытовой хьашташ кхы тIа а дикагIа кхоачашдара деш дараш. Кастлушка Грознерча быта ЦагIа хьаьелларгъя «Люкс» яха модай ателье, цу чу болх бергбола мастераш къоастабеш ба. Дикка теркам бе безаш да кагирхой барзкъа а. Цудукъа микрорайонера № 14 йола ателье кагирхошта лаьрхIа барзкъаш тегаш хургъя.

ХьатIаккхоач семинаре доакъашхоша сатийса ха, гойташ я кердача шера хургйолча баракъий моделаш. Укказа го йиц я кхалнаьха а маIача наьха а ара воалаш тIадувха барзкъаш, уж бархI тайпа хургда кердача шера. Ялх тайпара хургба кхалнаьха а маIача наьха а тIехьнахьа бувхабу гIирс а (лальтош, ахпальтош, и нр. дI.). Дувхарга хьежна ба кога гIирс, кийнаш, шляпаш.

С. АРЧАКОВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) швейникий республикански семинара доакъашхой: «Чечингшвейбыт» объединене керттера художник-модельер Т. А. Антипина, къахьегама ветеранаш М. М. Джамбулатова, Г. А. Вознюк, В. Р. Маркарьян, Н. М. Гайдай, М. Н. Гридина.

Н. ПЛИЕВА сурт.

◆ Ялат — шеддопчун корта

ДААРА ХАМ БЕ ХОВШ

Укх дунен кIарча деррагача адамий вахаре кхы мел долча рузкъанца лоархIам булургбоацаш рузкъа да ялт. Шоай хьацарна тахан вайна ялаташ кхедеш болча механизаторий сий деш, маькхе сискален чIегилга кхоин хьурмати деш вай хьалккувш йола къона тIехье хиийтаре бокхха лоархIам болаш гIуллакх да школашка ялата лаьрхIа политплакатий, иллей, стихай конкурсаш чакхъяхар. Укх деношка Кердача Редантерча бархIшера школерча дешархоша дика кийч а яь чакхъяьккхар «Ялат — шеддолчун корта» яха фестиваль. Школерча октябряташи пионерашеи ялатах яь тайп - тайпара маькхаш, булочкаш, печенеш, эIоакаш гойтар фестивале. Конкурсе хьалхара моттигаш яьхар шоллагIча классерча октябряташеи 7«а» класса пионерашеи. IV—VIII классашкарча пионераша кIоаргамаIан долаш плакаташ кийчъяьр ялатий лоархIами цун хьурмат де дезаш хилари гойташ иллеши кицаши гулдаьдар. Фестиваль кийчъеши чакхйоаккхаши хьинаре дакъа лаьцар школерча дешархошеи хьехархошеи. Царна юкъе ба дешархой: Льянов Мухьмад, Баркинхоева Диба, Мурзабеков Альмад, Барахоева Лейла, Кардановa Алла, иштта кхыбараш; хьехархой — Мурзабекова Тамара, Льянова Марем, Льянов Мухарбик. Маькх — мах баь варсвоаца рузкъа хилараx дийцар гулбеннарашта «Алханчуртский» совхоза профкома председатела Султыгов Шамсутдинеи школа директора Баркинхоев Мусаси. Блокади Ленинграде деппен буса луш хинна 125 грамм маькх, адамашта тIаьтта моцал — цхьаккха а дисанзар дага ца лоацаш.

«Дунен тIа — машар, истола тIа — маькх!» яхаш чакхъяьлар конкурс. Юртарча школа а школа комсаш, хьакинIаш чузаца дешархоша хьинарe дакъа лацар белгал а доаккхаш совхоз совгIата делар электронни сахьаташ. дукхача дешархошта ахчан совгIаташи сийлен грамоташи елар. Фестиваль чакхйоалаш маькха лаьрхIа хаалхар дир 8«а» класса дешархоша.

И. БАРАХОЕВ.

ФЕ ХИЛА

ХIара шу массала доала вай республике дукхагIа хулаш йоагIа автотранспорт, тоалуш доагIа наькъаш. дикагIа хулаш доагIа наькъ тIа гIолла дIа-хьа лелилга кийчдеш дола кхоачамаш. ДIа-хьа лелилга геттара дикъа долча моттигашка лаьттан кIал гIоллара переходаш ю, светофораш тIа уттаю кхайкхаж беш йола сигнализаци. Из деррига а ду гIашлой хьал тарлуча зуламах лорабар, автомобиль тIаккхийтта уж лазабир кхераш. Шоай кхерамле лораяра хьа мел двар «тIаш» аьле доаду кIезига секундаш хьадхагIа транспорт лелача наькъ тIа ца боагIача гIолла тIех а лелхаш, зуламa а из хилара кхерам бола а хьал уттадеш болча низам доацача гIашлоша.

Грозне Заводской районе «Москвич» лехкаш хиннача В. У. Турпуева — пхиагIа пассажирски автопредприяте болхлочо машина тIатехай автобусаш сецача моттиге, вIалла ца йоагIача, автобуса хьалхашка гIолла цIаьхха хьановкъа нийсача Г. Ф. Подольсена.

Октябрьски районе Сайханова улицагIа ГПОПАТ доалахьара, В. В. Вахиева лехкаш йола Г-24 легковой автомашина тIаккхийттай гаргакхаьча йоагIача машина нигъ ходдабе ениача Л. И. Малахована.

Цига а кхычахьа а лозабаь цхьабола гIашлой больнице Iабахна бийзаб.

Малгобек — Грозный — Орджоникидзе яха наькъаш къасттача Малгобека «Горгаза» доалахьара водителa М. С. Атаева лехкаш йола Г-53 яха грузовик тIатеха вийннав Г. Дзауров.

«Наькъа дIа-хьа лелара бокъонаш телхаярах болча административни бехктокхама хьакъехьарча» СССР Лакхехьарча Совета Указа 10-ча статья тIа йоах, гIашлочо, ворда лелачо, велосипедиста — вешта транспорта наькъ тIа гIолла мел лелачо — наькъа сигнализаце, знакаш, белгалонаша яхар цIа деш, бокъо толхайча из кхы мегаргдоацилга дIа а хойташ 3 сом гIод тоха.

Натакъа свина кхо сом гIод тоха мара ца деза нарушенеш баькан долаш сиг вийна моттиг хуле цу хьакъехьара бокъонаш телхаьчун уголовни бехктокхам белгалбаьб РСФСР УК 213 статья тIа: 5 шерага кхаччалца чувалла ха тох.

ДIадахача кIирагIа (15 декабре дешз 22 декабре кхаччалца) республика наькъашка 12 аварии хинна, шиъ саг ве а вуни, 5 саг лоза а вен. НГIАССР МВД ГАИ.

-ГРУЗИНСКИ ССР. Кердача шера цIей хулача хана Батумски дельфинаре керда програма йовзаргъя цига хьаьд ухараштa. Дельфинаш Iомадинай пхи метр лакха синхронно (цхьатарра) хьал а кхувсалуш, лакхехьа хьалъахка яда бургацаш хьалуаца. Уж чIоагIа говза лоха баскетболагIа, кхувса а луш гIоавзарех чакхлелх, хи чу Iочукхайса хIамаш хьалъийю, лодкаш хьаллатеттан дIа-хьа ккувл.

СУРТА ТIА: Давид салача ше Iомаьяча дельфинаца болх беш ва тренер Гела Геджадзе.

Н. АНАСТАСЬЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

РЕСПУБЛИКА ЭКРАНАШ ТIА

«ШАЙТIАЙ ГЕРЗ»

Укх тIехьарча хана экранашта тIа бела говза шера карабаьб приключенчески фильмашта. Царех да укх кIирагIа республика экранаш тIа арадоалаш дола «ШайтIай герз» яха болгарски фильм а. ...ЙийтталагIа бIаьшере — Балкана хала а къиза а замаш. ТIагIерташ ба Мурад яхача туркий султана бIухой. Цу хана болгарски паччахьа Иван-Александр чIоагIа сарцагIвьнинав шоашца тIом хьоабе безам болча савойцашка гIолла 50 гIа гаьна вола сиг вуш дола «шайтIай герз» фу герз да ха гIерташ.

Цу хана из «шайтIай герз» аьнна цIи тиллар топа моххa хиннад...

Из фильм даьккхад «Лоада тур дола СийнабIаргъ», «СийнабIаргаца хиннараш» яхача бераштa, кхушбоагIараштa дезаш долча Болгар Бояна романий мотивах.

Наха довзаш а дезаш а уж романаш хилар бахьан долаш даькхад уж экрана тIа режиссера Евстатиеш Мариис. Шиш кхоллам цо хетабаьб берашта. Вайна дика довз ши шу хьалха вай экрана тIа даьнна цо даьккха хинна «Мгновение в спичечной коробке» яха кинокартина. Москве хиннача дунен хьалхарча кагирча кинофестивале цу леттийна елар Доттагарa.

Укх фильме керттерча турпала боярина Батила роль ловзаеш ва Чаталов Любен. Эггара хьалха из вайна вайзар «Иллюзи» яхача фильме.

«КХАЛСАГ ЛАХА»

Цхьаненна вовзаш а хIама карагIдалаш а воаца, цхьан йоккхача компане болх беш волча мискача сига тIадул «кхалсаг лаха» аьле. Из деррига Мексике хул.

Фильме керттера роль ловзеш ва «Iаьржа ботинка тIаюха ленха кера сиг» яхача фильме керттера сурт-сибат кхелла Ришар Пьер.

Таханарча Францерча комедийни кинематографе эггара дикагIболчарех артист ва из. Цун дикагIа вIашгIехьдоал бытовой комеде болх бе. Уж комедеш вай экрана тIа массехказа гойташ а хиннай: «Игрушка», «Не упускай из виду», «Укол зонтиком», «Из эгIаза ух» кхыяраш.

ИттлагIа шу да цо ше сценареш язъю а, фильмаш уттаду а, царна юкъе ше ловза а.

ХIаьта укх «Невезучие» яхача фильме Iалаьмате дукха беламе хIама да. Цу гIуллакха шиш бахьан а да: баьдиташа лочкъаь кхалсаг хьадала аьнна арабаьннача турпалашта дукхьала нийслу дукха сакъердаме а кхераме а хIамаш.

Музыка язъяьй вовзаш волча французски композитора Косма Владимиро, Ришара партнер ва вовзаш вола актер Депардье Жерар.

ЮХА А ЭКРАНА ТIА

Юха а экрана тIа арадоаь 1980 шера М. Горьки цIерагIча киностуде даьккха «Пираты XX века» яха приключенчески фильм. Вай бIаьшере бий-те пираташ? Болаш ба...

Говорухин Станислава сценарегI режиссера Дуров Бориса оттадаьча цу фильме дуцар вай хана хинна хIама да.

Цига вай цIаьхха а вIашагIнхетаргда Вильямнов Петарца, Еременко Николайца, Нигматуллин Талгатаца, Жиганов Викторца, дукхача кхыча актерашца.

Кхы цхьаьнха а къаьнара фильм гургда зритела укх кIирагIа. Из да «Экипаж».

Рун сценари язъяьй бовзаш болча кинодраматургаша Дунский Юлес, Фрид Валерс. Укказа ловзаш ба Жженов Георгий, Васильев Анатолий, Филатов Леонид, Яковлева Александра, кхыбараш.

Н. КОВАЛЕВА, Нохч - ГIалгIай АССР Госкино методкабинета йоккхагIа йола редактор.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

24 ДЕКАБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 8.00. Болх беш я «УнахцIено» яха группа. 10.00 Болх беш я ловзоргий автоматаш. 10.00. Мехкдаьтта чахкдоахачеи мехкдаьттахимически промышленноста къахьегама ветеранашцара вIашагIкхетар. 18.00. Болх беш да юхагойтача фильма кинотеатр. 19.00. «ВIашагIкхетар» яхача дискоклуба концерт.

Пролетбата культуре ЦIа. 12.00. Къонача дезала цIей. Сиг йоалаяра - яхара торжественни регистраци яр. 14.00. Болх беш я «Атеист» яха киноклуб. 19.30. Болх беш я «СССР политически орбита тIа — машара оплот» яха лектори 18.30 Дискоклуба хьалхара програма.

25 ДЕКАБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 8.00. Болх беш я «УнахцIено» яха группа. 10.00. Болх беш я ловзоргий автоматаш. 11.00. Болх беш я «ФаьлгIийн приключенешй дунен тIа» яха киноклуб. 16.00. Болх беш да юхагойтача фильма кинотеатр. 19.00. «ВIашагIкхетар» яхача дискоклуба концерт.

Пролетбата культуре ЦIа. 14.00. Болх беш я «Чебурашка» яха дискоклуб. 17.30. Болх беш я «УнахцIено а спорт а» яха кинофакультатив.

Театральни майда. Кердача шера хетадаь наькха салаIар. 10 сахьат даьлча деза радиоконцерташ хургда, кинофильмаш гойтаргда. болх беш аттракционаш, буфеташ, киоскаш хургъя; бераш хехкаргда кхо говр дIаежача ворданца. эггара эIамагIа бераш ходхаргба пони яха говр ежача ворданца.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 ДЕКАБРЬ

II ПРОГРАММА

17.05 — Сийлахь - боккхача Даьхен тIема тIа советски халкъо иотало лаьккхара 40 шу дизарга. Самодеятельни художественни кхоллама республикански телевизионни хьайар.

18.25 — Кинохурнал.

18.35 — «Парте ветеран» М. К. Яьмиев (гIалгIай меттала).

25 ДЕКАБРЬ

II ПРОГРАММА

17.50 — «Вокъон урок». Документальни фильм.

18.10 — «Саги заманн».

18.30 — Фильм-реклама.

18.35 — «Нохч - ГIалгIайчен дий».

18.55 — «Гургалг».

19.25 — «Гаш». Художественни фильм.

РАДИО

24 ДЕКАБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

8.23 — «Сердало» газета обзор.

8.30 — Передачай програма (эрсий меттала).

8.33 — Передачай програма (гIалгIай меттала).

8.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).

10.15 — «Халкъа тIаьхьенан болх беш ба» (нохчий меттала).

10.35 — Реклама (эрсий меттала).

11.00 — «Хьона, Даьха, салтечун дагI» (эрсий меттала).

11.30 — «Сатирически талгIе тIа» (эрсий меттала).

12.40 — «Машар дукха къоасам поэтташар — хIарана гIуллакх». Микрофона къалланна ва хьаьрко М. Мусаев (нохчий меттала).

13.00 — Нохч - ГIалгIай XVIII областной конференце делегатех доаь дуцараш (эрсий меттала).

15.15 — «XX-ча бIаьшерен риттараш» яхача циклара передача (эрсий меттала).

16.00 — «Машказа Iуйранаш» яха радиохурнал (эрсий меттала).

17.15 — «Музыкальни почта». Концерт (гIалгIай меттала).

УКВ

18.00 — «Золотоколоса» яхача операх оттаь передача. Автор У. Мигланова.

18.55 — Халхара эшараш.

19.24 — «Еза ПхьтIамат». Х. Сарапкиева дуцар.

20.14 — Иллеш дIаоал И. Усманов.

25 ДЕКАБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.

7.30 — Передачай програма (эрсий меттала).

7.33 — Передачай програма (нохчий меттала).

7.35 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

8.35 — «Шоана хьаш хета аьараш» (эрсий меттала).

11.30 — Миранцен музыкальни передача (эрсий меттала).

16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).

16.30 — «Къона тIаьхье» (нохчий меттала).

18.00 — «Иллешца деттагIал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — Э. Ханчев. «Дешуо». Радиоспектакль.

18.50 — Сакъердаме иллеш.

19.20 — «СалаIара минуташ» (нохчий меттала).

19.30 — Халхара эшараш.

25 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).

6.50 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

8.15 — Передачай програма (эрсий меттала).

8.18 — Передачай програма (гIалгIай меттала).

8.21 — КПСС ЦК кхаьски (1983 шера) Пленума соцамаш — вахаре! «Вахарца айхха буьзна а болаш» (эрсий меттала).

8.31 — Iуйранара концерт (гIалгIай меттала).

9.15 — Сий а доастам а — къахьегарга хьакина. «Электроинструмент» завода коллективе (гIалгIай меттала).

9.30 — Музыка (гIалгIай меттала).

9.45 — «Советашта дуьхьала ена пропагандана лаьрхIа кердa миллионаш долларш». Беседа (нохчий меттала).

16.00 — Передачай програма. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

16.01 — Микрофона къалкашка ба Нохч - ГIалгIай радиои телевидении инструментальни ансамбли солисташ (нохчий меттала).

16.25 — Юмористически дуцараш (нохчий меттала).

16.40 — «Халкъа тIаьхьенан болх беш ба» (гIалгIай меттала).

18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

18.30 — Реклама (эрсий меттала).

18.30 — «Кагиркой вахар» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «Вака кхаллаьнче». Радиоспектакль. Автор А. Яндиевский.

19.15 — ДIалокх Р. Пасхаева.

19.44 — «Дошо брошка». М. Мусаева дуцар тIара даьтъ.

20.02 — «Са Нохч-ГIалгIайче». Концерт.

Хаоттам

Тахан республике а Грозне а моркхаш йоацаш йийхха, цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш, наг-нагахьа дарэ а делхаш, бе-беча оагIорахьара секунде 0—5 метр сиха мух а фегара температура —3 +2 Грозне 0-га кхоачаш ха хила мег.

Кхоанен ломиех хувцалуш моркхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш, бе-беча оагIонашкахьара секунда 3—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура бийсашка —5—10, деношка къулбаседехьа —4 +1, къулбехьа — +6 +11 градус а йолаш ха латта мег.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-85-07; жоьпалле секретаран — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностан транспортан — 2-65-01; юрта бахаман — 2-47-84; культуран — 2-64-75; кехатийн — 2-65-64; корректорийн — 2-89-66.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-65-64; корректорская — 2-89-66.

Газет арадуаль шинарен, ерен, шоаттен деношка

Сф02474. «Грозненский рабочий» издательства типография, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5989.